

สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนากลยุทธ์การจัดการระบบการเรียนการสอนแบบสรรคนิยมของสถาบันอุดมศึกษาไทยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนแบบสรรคนิยมในประเทศและต่างประเทศ และพัฒนากลยุทธ์การจัดการระบบการเรียนการสอนแบบสรรคนิยมของสถาบันอุดมศึกษาไทย

สรุปขั้นตอนวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนแบบสรรคนิยมในประเทศและต่างประเทศ
2. พัฒนากลยุทธ์การจัดการระบบการเรียนการสอนแบบสรรคนิยมของสถาบันอุดมศึกษาไทย
3. ทดลองกลยุทธ์การจัดการระบบการเรียนการสอนแบบสรรคนิยมของสถาบันอุดมศึกษาไทย

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนแบบสรรคนิยมในประเทศและต่างประเทศ

1. ประชากร คือ อาจารย์ผู้สอนในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย และสถาบันราชภัฏ สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ผ่านการอบรม สัมมนาการจัดการกระบวนการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีสรรคนิยม และจัดการเรียนการสอนแบบสรรคนิยมในรายวิชาที่สอนมาแล้วอย่างน้อย 1 ภาคเรียน จำนวน 16 สถาบัน รวม 78 คน

2. วิธีดำเนินการวิจัย

2.1 วิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบสรรคนิยมทั้งในประเทศและต่างประเทศ จากเอกสาร หนังสือ บทความ วารสาร ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากแหล่งข้อมูลต่างๆ เช่น ห้องสมุด เครือข่ายอินเทอร์เน็ต เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการศึกษา และสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์ในการจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบสรรคนิยม

2.2 ศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนแบบสรรคนิยมของสถาบันอุดมศึกษาไทย โดยสอบถามความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอนที่มีต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนแบบสรรคนิยม 7 ด้านคือ ด้านผู้สอน ผู้เรียน ผู้บริหาร การบริหารจัดการ หลักสูตร วิธีการเรียนการสอน และสภาพแวดล้อม จากแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา การแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละและสรุป รายงานสภาพการจัดการเรียนการสอนแบบสรรคนิยมในประเทศและต่างประเทศ

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนากลยุทธ์การจ้ดระบบการเรียนการสอนแบบสรรคนิยมของสถาบัน อุดมศึกษาไทย

1. กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย

1.1 ผู้ทรงคุณวุฒิ ประเมินและรับรองรูปแบบการจ้ดระบบการเรียนการสอนแบบสรรคนิยมของสถาบันอุดมศึกษาไทย จำนวน 5 คน

1.2 ผู้บริหารและอาจารย์ผู้สอนของสถาบันอุดมศึกษาที่มีการจัดการเรียนการสอนแบบสรรคนิยม จำนวน 18 คน เพื่อศึกษา จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอนแบบสรรคนิยมของสถาบันอุดมศึกษาไทย

1.3 ผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบกลยุทธ์การจ้ดระบบการเรียนการสอนแบบสรรคนิยมของสถาบันอุดมศึกษาไทย โดยการจัดประชุมผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 15 คน

2. วิธีดำเนินการวิจัย

2.1. สร้างรูปแบบการจ้ดระบบการเรียนการสอนแบบสรรคนิยมของสถาบันอุดมศึกษาไทยจากการวิเคราะห์ห้องค้ดประกอบ และผ่านการประเมินรับรองรูปแบบการจ้ดระบบการเรียนการสอนแบบสรรคนิยมของสถาบันอุดมศึกษาไทย โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน

2.2 วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก (SWOT Analysis) เพื่อศึกษา จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอนแบบสรรคนิยมของสถาบันอุดมศึกษาไทย โดยการสัมภาษณ์ผู้บริหารและอาจารย์ผู้สอนของสถาบันอุดมศึกษา ที่มีการจัดการเรียนการสอนแบบสรรคนิยม จำนวน 18 คน จากนั้นกำหนดกลยุทธ์การจ้ดระบบการเรียนแบบสรรคนิยมของสถาบันอุดมศึกษาไทย ตามขั้นตอนของไวริช (Wehrich , 1892) ผ่านการตรวจสอบกลยุทธ์การจ้ดระบบการเรียนการสอนแบบสรรคนิยมของสถาบันอุดมศึกษา โดยจัดประชุมผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 15 คน

3. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา การแจกแจงความถี่

ขั้นตอนที่ 3 ทดลองกลยุทธ์การจัดการระบบการเรียนการสอนแบบสรรคนิยมของสถาบันอุดมศึกษาไทย

1. กลุ่มตัวอย่าง คือนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ ที่ลงทะเบียนเรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 จำนวน 30 คน

2. วิธีดำเนินการวิจัย

2.1 ทดสอบนักศึกษาก่อนการทดลอง (Pretest) โดยใช้แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาหลักและศิลปะการถ่ายภาพ แบบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์สรุปเหตุผลและแก้ปัญหา แบบวัดระดับการยอมรับซึ่งกันและกัน และแบบวัดพฤติกรรมการสื่อสาร

2.2 ดำเนินการสอน โดยใช้กลยุทธ์ที่พัฒนาขึ้น ตามแผนการสอนที่กำหนดไว้

2.3 ทดสอบนักศึกษหลังการทดลอง (Posttest) ด้วยแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาหลักและศิลปะการถ่ายภาพ แบบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์สรุปเหตุผลและแก้ปัญหา แบบวัดระดับการยอมรับซึ่งกันและกัน แบบวัดพฤติกรรมการสื่อสาร แบบประเมินความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนแบบสรรคนิยม และแบบแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาหลักและศิลปะการถ่ายภาพ

3. การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t - test)

สรุปผลการวิจัย

1. การศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนแบบสรรคนิยมในประเทศและต่างประเทศ

1.1 ผลการศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนแบบสรรคนิยมของสถาบันอุดมศึกษาไทย

1) จากการสำรวจ พบว่าในปี 2545 มีอาจารย์ผู้สอนในสถาบันอุดมศึกษาที่ผ่านการอบรม สัมมนา การจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบสรรคนิยม รวมทั้งสิ้น 78 คน และมีการจัดการเรียนการสอนแบบสรรคนิยมในสถาบันจำนวน 16 แห่ง จำแนกเป็น สถาบันอุดมศึกษา สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย 5 แห่ง และสถาบันราชภัฏ สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ 11 แห่ง

2) สภาพการจัดการเรียนการสอนแบบสรรคนิยมของสถาบันอุดมศึกษาไทย ตามความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอนในสถาบันอุดมศึกษาที่ผ่านการอบรมสัมมนาการจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบสรรคนิยม 7 ด้าน คือ ด้านผู้สอน ผู้เรียน ผู้บริหาร การบริหารจัดการ หลักสูตร วิธีการเรียนการสอน และสภาพแวดล้อม สรุปได้ดังนี้

ด้านผู้สอน พบว่า ลักษณะของอาจารย์ เป็นผู้ยอมรับความเปลี่ยนแปลง ยอมรับศักยภาพของผู้เรียน แต่ยังมีทักษะการใช้สื่อและเทคโนโลยีน้อย ได้รับความรู้ความเข้าใจในกระบวนการเรียนรู้แบบสรรคนิยม จากการเข้าร่วมอบรม สัมมนา ศึกษาจากบทความ เอกสารวิชาการ น้อยที่สุดคือ สอบถามจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พฤติกรรมการสอนของอาจารย์แสดงความเป็นกัลยาณมิตรกับนักศึกษา ด้วยการให้คำแนะนำและให้กำลังใจในการแก้ไขปัญหา ใช้การสร้างความรู้ความคุ้นเคยและเป็นกันเองกับนักศึกษา ส่วนการทำตัวเป็นเพื่อนร่วมเรียนและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักศึกษาอยู่ในระดับน้อย อาจารย์เข้าใจกระบวนการเรียนรู้ของนักศึกษาด้วยการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ใช้วิธีสังเกตพฤติกรรมการเรียน แต่ไม่ค่อยได้จับบันทึกผลความก้าวหน้าในการเรียนรู้ สำหรับการสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้แก่นักศึกษา อาจารย์แนะนำแหล่งข้อมูลและวิธีการในการแสวงหาความรู้ เป็นผู้ชี้แนะและอำนวยความสะดวกในการทำโครงการ แต่ด้านการร่วมมือกับเครือข่ายเพื่อให้นักศึกษาร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ยังมีน้อย เรียนรู้การใช้สื่อเทคโนโลยีและคอมพิวเตอร์จากการเข้าอบรมเชิงปฏิบัติการ เรียนรู้ด้วยตนเองโดยการลองผิดลองถูก แต่แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับนักศึกษาน้อยที่สุด

ด้านผู้เรียน พบว่า นักศึกษามีลักษณะชอบทำงานเป็นกลุ่ม มีทักษะในการใช้สื่อเทคโนโลยี ในขณะที่การมีวินัยในตนเองและความรับผิดชอบมีน้อยที่สุด นักศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเองโดยให้เพื่อนนักศึกษาที่รู้ช่วยอธิบาย ลงมือทำด้วยตนเองโดยการลองผิดลองถูก แต่ใช้สื่อเทคโนโลยีช่วยในการเรียนรู้ น้อยที่สุด นักศึกษามีวิธีการเรียนรู้เป็นกลุ่มโดยทุกคนร่วมแสดงความคิดเห็นจนได้ข้อสรุปแบ่งงานกันทำเพื่อให้ได้คำตอบร่วมกัน น้อยที่สุดคือทุกคนรับฟังและยอมรับมติกลุ่มโดยไม่โต้แย้ง ส่วนการแก้ปัญหาของนักศึกษา ส่วนใหญ่ปรึกษาหารืออาจารย์ และเพื่อนนักศึกษา น้อยที่สุดคือใช้การลองผิดลองถูก ด้านทักษะในการสื่อสารนักศึกษาพูดแสดงความคิดเห็นให้อาจารย์และเพื่อนนักศึกษาเข้าใจตั้งคำถามและซักถามในสิ่งที่ตนเองอยากรู้ได้ แต่สรุปข้อความรู้ที่ได้มาบันทึกเรียบเรียงอย่างเป็นขั้นตอนยังไม่ดีนัก สำหรับการใช้อุปกรณ์ สื่อเทคโนโลยีในการเรียนรู้เป็นเครื่องมือในการนำเสนอข้อมูล ใช้เป็นเครื่องมือช่วยในการเรียนรู้ แต่ใช้เป็นเครื่องมือในการแลกเปลี่ยนความรู้ น้อยที่สุด

ด้านผู้บริหาร สรุปได้ว่า ผู้บริหารสถาบัน มีลักษณะเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ดี ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของอาจารย์ แต่ยังเป็นผู้ปฏิบัติในการปฏิบัติการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ น้อยไปในการส่งเสริมสนับสนุนการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบสรรคนิยมในสถาบัน ให้อาจารย์ทำด้วยความสมัครใจ ไม่มีการสั่งการ ไม่มีนโยบายส่งเสริมสนับสนุน แต่อาจารย์จัดการเรียนการสอนแบบนี้เอง นอกจากนี้ผู้บริหารก็ไม่ได้ลดภาระงานที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนให้อาจารย์ผู้สอนแบบสรรคนิยม ส่วนการส่งเสริมให้อาจารย์ได้รับความรู้ความเข้าใจในกระบวนการเรียนรู้แบบสรรคนิยม

ผู้บริหารส่งอาจารย์เข้าร่วมอบรมสัมมนา และอาจารย์แสวงหาความรู้ความเข้าใจเอง การจัดทำเอกสารเผยแพร่เพื่อให้ความรู้แก่อาจารย์ยังมีน้อย การส่งเสริมให้เผยแพร่ความรู้แนวทางการจัดการเรียนการสอนแบบสรรคนิยมในสถาบัน ไม่มีการส่งเสริมแต่อาจารย์สนใจใฝ่รู้เอง ใช้สื่อเทคโนโลยีช่วยในการเผยแพร่ความรู้แก่อาจารย์ ไม่ได้ประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูลข่าวสารอย่างต่อเนื่อง ส่วนการจัดงบประมาณ ผู้บริหารสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนแบบสรรคนิยมในด้านพัฒนาบุคลากร ด้านอุปกรณ์ สื่อเทคโนโลยี แต่ด้านบรรยากาศสภาพแวดล้อมผู้บริหารยังสนับสนุนน้อย

ด้านการบริหารจัดการ จากการวิจัยพบว่า การบริหารงานของสถาบัน เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนแบบสรรคนิยม โดยให้โอกาสอาจารย์ได้คิดและวางแผนการทำงานของตนเอง ยอมรับฟังความคิดเห็นและการทำงานของอาจารย์ แต่ทั้งนี้ผู้บริหารมิได้เป็นผู้กำหนดนโยบายทั้งหมด ส่วนบรรยากาศในการทำงานที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนแบบสรรคนิยม โดยทุกคนมีฐานะเท่ากันในการแสดงความคิดเห็น ทุกคนได้รับโอกาสใช้ความสามารถของตนในการทำงาน แต่ความไว้วางใจในการมอบหมายงานและแบ่งงานกันทำมีน้อยที่สุด ส่วนการจัดสรรทรัพยากรที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนแบบสรรคนิยม จัดหาอุปกรณ์ สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย จัดสรรงบประมาณให้อย่างเพียงพอ แต่การกำหนดสัดส่วนของอาจารย์กับนักศึกษามีความเหมาะสมน้อย ลักษณะห้องเรียนแบบสรรคนิยม ที่นั่งเรียนสามารถเคลื่อนย้ายได้คล่องตัวในการจัดกลุ่มทำกิจกรรม ไม่เคร่งครัดกับรูปแบบการจัดที่นั่งเรียน แต่ห้องเรียนมีอุปกรณ์ สื่อเทคโนโลยี พร้อมสำหรับใช้งานน้อยเกินไป การกำหนดจำนวนนักศึกษาในชั้นเรียนไม่สามารถกำหนดได้ ส่วนใหญ่นักศึกษามีจำนวน 31-40 คน ส่วนขนาดของชั้นเรียนที่เหมาะสม ควรมีจำนวนนักศึกษาเฉลี่ยห้องละไม่เกิน 30 คน การแบ่งกลุ่มนักศึกษาทำกิจกรรมใน ชั้นเรียนแบ่งเป็นกลุ่มละ 3-5 คน จะทำให้มีประสิทธิภาพดีที่สุด

ด้านหลักสูตร เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนแบบสรรคนิยม กำหนดให้นักศึกษาทำโครงการ ให้มีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรได้ แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นมากที่สุดคือ นักศึกษาไม่สามารถเลือกวิชาเรียนเองได้ ลักษณะการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบสรรคนิยมในรายวิชา ส่วนใหญ่นำมาใช้บางส่วนบางตอนของรายวิชา หรือปรับเนื้อหาวิชาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร เพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางในการจัดการเรียนการสอน และความต้องการของนักศึกษา แต่ส่วนใหญ่ไม่ได้ปรับเนื่องจากผู้สอนเห็นว่าวัตถุประสงค์เดิมวางไว้ดีแล้ว ดังนั้นการปรับเนื้อหาวิชาที่กำหนดไว้ในหลักสูตรจึงใช้วิธีการเพิ่มเนื้อหาที่จำเป็นที่นักศึกษาต้องรู้ หรือใช้เนื้อหาวิชาอื่นมาบูรณาการ

ด้านวิธีการเรียนการสอน พบว่า ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ส่วนใหญ่ใช้วิธีการจัดกิจกรรมในชั้นเรียน ให้นักศึกษาเข้ากลุ่มทำโครงการ ยังไม่ได้ใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านและให้ชุมชนมีส่วนร่วม วิธีการสอนแบบส่วนใหญ่ใช้แบบอภิปรายกลุ่ม ทำโครงการและการฝึกปฏิบัติ ไม่ค่อย

ได้ใช้การศึกษาเฉพาะกรณี การเลือกวิธีสอนพิจารณาจากจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้ จากลักษณะของเนื้อหาวิชา แต่ไม่ได้พิจารณาจากความถนัดของผู้สอน ส่วนด้านสื่อ นักศึกษาใช้สื่อประเภท เอกสาร ตำรา และสิ่งพิมพ์ต่างๆ ในการสร้างความรู้ ใช้สื่อเทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ต แต่ไม่ค่อยใช้แหล่งทรัพยากรชุมชน นักศึกษาเรียนรู้จากการทำโครงการ โดยเข้ากลุ่มกันกำหนดโครงการที่จะศึกษาให้แต่ละคนกำหนดเรื่องที่สนใจจะศึกษา มีบ้างเหมือนกันเป็นส่วนน้อยที่ให้สร้างความรู้ในลักษณะอื่น ส่วนการประเมินผลการเรียนของนักศึกษาอาจารย์เป็นผู้ประเมิน นักศึกษาประเมินตนเอง ไม่ได้ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมิน อาจารย์ส่วนใหญ่ประเมินผลการเรียนจากกระบวนการทำงานของนักศึกษา ผลผลิตที่ได้จากโครงการ ไม่ค่อยได้ประเมินจากเพิ่มสะสมงาน นอกจากนั้นใช้การสังเกตพฤติกรรมของนักศึกษา ใช้แบบทดสอบ หลังจากรเรียนแล้ว นักศึกษามีพัฒนาการด้านการคิดวิเคราะห์ ด้านสัมพันธภาพระหว่างบุคคลดีขึ้น ส่วนเจตคติที่คิดต่อการเรียนยังมีน้อยไป

ด้านสภาพแวดล้อม สถาบันจัดสภาพแวดล้อมหรือสิ่งสนับสนุน โดยมีหอสมุดและศูนย์สารสนเทศ มีห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ ส่วนใหญ่จะไม่มีศูนย์พัฒนาการเรียนการสอน ส่วนสภาพแวดล้อมในชั้นเรียน มีแสงสว่างที่พอเหมาะและทั่วถึง ที่นั่งสามารถเปลี่ยนแปลงรูปแบบให้เหมาะสมกับการจัดกิจกรรม แต่ขนาดของชั้นเรียนยังไม่เหมาะสมกับจำนวนนักศึกษา การจัดบรรยากาศเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักศึกษา อาจารย์ให้อิสระในการเลือกหรือสร้างสิ่งที่สนใจร่วมกัน ให้เข้ากลุ่มกันซึ่งจะมีความหลากหลายในด้านทักษะหรือการเรียนของแต่ละคน ส่วนสภาพบรรยากาศทางจิตใจใน ชั้นเรียน มีความร่วมมือ แลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน มีความเป็นกันเอง เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน แต่ยังมีความคุ้นเคยไว้วางใจซึ่งกันและกันน้อยไป

3) ปัญหาและข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนการสอนแบบสรรคนิยมของสถาบันอุดมศึกษาไทยในแต่ละด้าน

ผลการวิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบสรรคนิยมของสถาบันอุดมศึกษาไทย ที่ยังไม่แพร่หลายและรับไปปฏิบัติโดยทั่วถึง ตามความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอนในสถาบันอุดมศึกษาที่ผ่านการอบรม สัมมนาการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบสรรคนิยม สรุปปัญหาได้ดังนี้

ด้านผู้สอน มีภาระงานสอนหลายวิชาและมีงานอื่นๆ มาก ขาดความเข้าใจที่ชัดเจนในทฤษฎีสรรคนิยม และไม่ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอน ยังติดอยู่กับวิธีการเดิมๆ

ด้านผู้เรียน ขาดความกระตือรือร้น ขาดวินัยในตนเองและไม่ใฝ่รู้ใฝ่เรียน ขาดทักษะในการแสวงหาความรู้ การคิดวิเคราะห์สรุปเหตุผลและแก้ปัญหา และคุ้นเคยกับวิธีการเรียนแบบเดิมๆ ที่ผู้สอนเป็นผู้ให้ข้อมูลทางเดียว

ด้านผู้บริหาร ขาดการสร้างขวัญและกำลังใจแก่อาจารย์ ไม่ได้ให้การสนับสนุนหรือเห็นความสำคัญ และขาดความเข้าใจในการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบสรรคนิยม

ด้านบริหารจัดการ จำนวนนักศึกษาในชั้นเรียนมีมากทำให้ดูแลไม่ทั่วถึง อุปกรณ์สื่อเทคโนโลยีที่ช่วยในการเรียนรู้ไม่เพียงพอ ขาดการสนับสนุนด้านของงบประมาณและขาดนโยบายส่งเสริมสนับสนุนจากผู้บริหารระดับต่างๆ

ด้านหลักสูตร มุ่งเน้นเนื้อหา นักศึกษาไม่มีโอกาสเลือกเรียนตามความสนใจ เนื้อหาวิชามีมากเกินไปไม่ทันสมัย และสัดส่วนวิชาสามัญกับวิชาชีพไม่เหมาะสม มีวิชาสามัญมากเกินไป

ด้านวิธีการเรียนการสอน อาจารย์ไม่สนใจในเทคนิควิธีสอนแบบใหม่ๆ นักศึกษาขาดความเข้าใจในวิธีการเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมในชั้นเรียนยังทำได้ไม่เต็มที่ เนื่องจากขาดสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย

ด้านสภาพแวดล้อม ห้องเรียนเป็นห้องปกติทั่วไปไม่สะดวกในการจัดกิจกรรม สื่อเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ไม่เพียงพอให้นักศึกษาค้นคว้า และขาดหน่วยงานสำหรับพัฒนาการเรียนการสอนในสถาบัน

สำหรับข้อเสนอแนะ มีดังนี้

ด้านผู้สอน ควรสร้างความเข้าใจในทฤษฎีสรรคนิยมโดยการเข้าร่วมอบรมสัมมนา เปลี่ยนบทบาทจากผู้สอนมาเป็นผู้อำนวยความสะดวก และต้องมีความใฝ่รู้ ศึกษาวิทยาการใหม่ๆ เลิกยึดเฉพาะตำราเรียน

ด้านผู้เรียน ต้องฝึกฝนตนเองอยู่เสมอ เป็นผู้ใฝ่รู้ ใฝ่เรียนต้องมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และควรได้รับการชี้แจงทำความเข้าใจก่อนการเรียนตั้งแต่เริ่มครั้งแรก

ด้านผู้บริหาร ต้องรู้และเข้าใจกระบวนการเรียนรู้แบบสรรคนิยม สนับสนุนให้ขวัญกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติ และมีความเป็นผู้นำทางวิชาการ

ด้านบริหารจัดการ ควรมีนโยบายจัดการะงานการเรียนการสอนของอาจารย์ให้เหมาะสม จัดสรรงบประมาณสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนแบบสรรคนิยม เช่น การศึกษาดูงานภายนอกสถาบัน การเชิญวิทยากรภายนอกและมีการจัดห้องเรียนให้มีลักษณะส่งเสริมการเรียนรู้

ด้านหลักสูตร ควรมีวิชาเลือกมากขึ้น วิชาแกนลดลง จะต้องเอื้อให้สามารถปรับใช้ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและศิษย์รุ่น และเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสมของท้องถิ่น

ด้านวิธีการเรียนการสอน เน้นการใช้โครงงานเป็นกลวิธีในการเรียนการสอน เน้นให้นักศึกษาได้คิดวางแผนกิจกรรมการเรียนแบบเป็นกลุ่ม และเน้นให้มีการอภิปรายแสดงความ คิดเห็น การคิดวิเคราะห์แก้ปัญหา ตามลำดับ

ด้านสภาพแวดล้อม ห้องเรียนควรมีอุปกรณ์สื่อและเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ เพิ่มอุปกรณ์สื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัยให้เพียงพอ

1.2 ผลการศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนแบบสรรคนิยมในต่างประเทศ

จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการใช้ทฤษฎีสรรคนิยมในต่างประเทศ แสดงให้เห็นว่า ทฤษฎีสรรคนิยมนี้ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และมีการนำไปใช้ในหลายประเทศ เช่น ยุโรป อเมริกาใต้ สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลียและเอเชีย ทำให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับปัจจัยที่ทำให้ประสบความสำเร็จ ดังนี้

1) การคัดเลือกและพัฒนาผู้สอน ให้มีความเข้าใจในวิถีคิดของผู้เรียน มีเมตตา เข้าใจ กระบวนการเรียนรู้ ปรับเปลี่ยนบทบาทจากการเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ไปเป็นผู้สนับสนุนให้ผู้เรียน สำรวจ ทดลอง ค้นคว้าเพื่อสร้างความรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งเป็นต้นแบบของผู้เรียนที่ใฝ่หาความรู้อย่าง เจริญและต่อเนื่อง ซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลา

2) ผู้เรียนได้รับการส่งเสริมพัฒนาพัฒนาจากหลักสูตรที่ยืดหยุ่น ทำให้มีเวลาในการศึกษา ค้นคว้าจากแหล่งความรู้ที่เหมาะสม เพียงพอและทันสมัย ผู้เรียนเคยชินกับการเรียนรู้จากรูปแบบการ เรียนที่หลากหลาย เพราะอาจารย์พัฒนาตนเองด้านการเรียนการสอนอยู่ตลอดเวลา

3) มีการเผยแพร่ศาสตร์การสอนอย่างกว้างขวาง มีการวิจัยและสร้างรูปแบบการสอน ต่างๆ ทำให้เกิดกรณีตัวอย่างที่เข้มแข็งขึ้นในประเทศ มีผลต่อการกระจายความคิด การปฏิบัติงาน การประยุกต์ไปใช้ยังระบบการศึกษาได้มากกว่า จึงมีแหล่งให้ผู้สนใจไปฝึกฝน ศึกษา และเรียนรู้ได้ เพิ่มขึ้น

4) มีผู้บริหารที่กล้าตัดสินใจลงทุน ทุ่มเทงบประมาณให้กับการซื้อคอมพิวเตอร์และ เป็นเครื่องมือต่างๆในการส่งเสริมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีสรรคนิยม ซึ่งเป็นการลงทุนเพื่อหวังผล ระยะยาว เครื่องมือ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีที่ทันสมัยอย่างเดียวนั้นยังไม่เพียงพอ ที่จะช่วยให้เกิด การเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี จำเป็นต้องมีบุคคลที่เข้าใจหลักทฤษฎีและสามารถสร้าง สภาพแวดล้อมที่ เหมาะสมต่อการเรียนรู้เข้ามารับผิดชอบดำเนินการด้วย ความไม่ชัดเจนในหลักทฤษฎีที่เป็นพื้นฐาน จะทำให้ผู้สอนไปเน้นที่เทคโนโลยีมากกว่ากระบวนการเรียนรู้ อย่างไรก็ตามความนิยมในการใช้ บริการอินเทอร์เน็ตมีสูงขึ้นในสถานศึกษาของรัฐ ประกอบกับรัฐได้จัดสรรงบประมาณเพิ่มให้ สถานศึกษาได้ใช้บริการอินเทอร์เน็ตมากขึ้น ผู้สอนมีความกระตือรือร้นในการจัดเวลาให้ผู้เรียน ใช้งานกันอย่างทั่วถึง ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ และใช้วิธีการเรียนรู้ที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น

5) การสร้างสภาพแวดล้อม การทำงานที่มีการยอมรับและเชื่อถือซึ่งกันและกัน การให้โอกาสใช้เครื่องมืออุปกรณ์หลากหลาย มีศูนย์คอมพิวเตอร์ ศูนย์พัฒนาการสอน ศูนย์พัฒนาการเรียน มีเวลาพัฒนาความคิดและทดลองสร้างสิ่งแปลกๆ ใหม่ๆ โดยไม่มีใครกำหนดตายตัว ผู้เรียนมีโอกาสสร้างความมั่นใจในการค้นคว้าหาความรู้ด้วยการลงมือทดลองปฏิบัติด้วยตนเอง แนวคิดได้นำไปสู่การจัดการศึกษาที่เป็นทางเลือกใหม่

6) มีการส่งเสริมการวิจัย การให้ทุนเกี่ยวกับการเรียนการสอน ตลอดจนการเผยแพร่ผลงาน การสอนทั้งในรูปของการประชุมวิชาการ เอกสาร ตำรา และการนำผลการสอนเผยแพร่บนอินเทอร์เน็ต ทำให้แนวคิดได้รับการยอมรับกว้างขวางขึ้น

2. ผลการพัฒนากลยุทธ์การจัดการระบบการเรียนการสอนแบบสรรคณิยมของสถาบันอุดมศึกษาไทย

กลยุทธ์ด้านผู้สอน ประกอบด้วย

กลยุทธ์ที่ 1 พัฒนาอาจารย์ให้สร้างความเข้าใจและปฏิบัติตามแนวการจัดการระบบการเรียนรู้อย่างแบบสรรคณิยม โดยมีแนวการปฏิบัติ คือ

1.1 จัดอบรมสัมมนาอาจารย์โดยการเชิญผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้และจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ โดยให้อาจารย์ได้อยู่ในสภาพแวดล้อมของกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง

1.2 จัดให้อาจารย์ได้ศึกษาดูงานในสถาบันที่มีการจัดการเรียนการสอนแบบสรรคณิยม

1.3 จัดเวทีอภิปรายสำหรับอาจารย์ เพื่อเป็นเวทีในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ในด้านการพัฒนาการเรียนการสอนตามแนวสรรคณิยม

1.4 จัดให้อาจารย์ที่ผ่านการอบรม สัมมนาได้มาสรุป ถ่ายทอดให้อาจารย์อื่นๆ ได้ทราบ ทำเป็นตัวอย่างเรียนรู้ไปพร้อมกันจนเกิดการยอมรับและนำไปทดลองวิธีการด้วยตนเอง

กลยุทธ์ที่ 2 ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการสอนของอาจารย์จากผู้สอนมาเป็นผู้อำนวยความสะดวก โดยมีแนวการปฏิบัติ คือ

2.1 จัดบรรยายให้พอเหมาะกับเวลาที่นักศึกษาจำเป็นจะต้องทราบหลักและทฤษฎี

2.2 ส่งเสริมให้นักศึกษาได้ค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ

2.3 จัดเตรียมอุปกรณ์ สื่อและเทคโนโลยีมาสนับสนุนส่งเสริมการเรียนรู้

2.4 สร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับนักศึกษาด้วยใจและรู้ว่าเป็นไปเพื่ออะไร

กลยุทธ์ที่ 3 ส่งเสริมให้อาจารย์มีการทำวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้อย่างแบบสรรคณิยมในสถาบัน โดยมีแนวการปฏิบัติ คือ

3.1 จัดอบรมให้ความรู้ด้านการวิจัยแก่อาจารย์

3.2 จัดงบประมาณสนับสนุนการทำวิจัยของอาจารย์ในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้แบบ
สรรคนิยมในสถาบัน

3.3 จัดเวทีสำหรับการนำเสนอและเผยแพร่ผลงานวิจัยของอาจารย์

กลยุทธ์ด้านผู้เรียน ประกอบด้วย

กลยุทธ์ที่ 1 การพัฒนานักศึกษาให้รู้วิธีการเรียนรู้และแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง

โดยมีแนวการปฏิบัติ คือ

- 1.1 จัดกิจกรรมให้นักศึกษาได้สำรวจ ทดลองและลงมือปฏิบัติจริง
- 1.2 เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้แสดงความคิดเห็น อภิปราย ชักถาม อย่างสม่ำเสมอ
- 1.3 ให้นักศึกษาได้ฝึกทักษะการใช้อุปกรณ์ สื่อและเทคโนโลยี โดยเฉพาะกับ
คอมพิวเตอร์ เกิดความคุ้นเคยและใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้
- 1.4 ให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันทั้งนักศึกษา กับอาจารย์ และนักศึกษาด้วยกัน

กลยุทธ์ที่ 2 ส่งเสริมให้นักศึกษาได้เรียนรู้จากแหล่งวิทยาการต่างๆ โดยมีแนวการปฏิบัติ คือ

- 2.1 จัดให้นักศึกษาได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย
- 2.2 จัดให้นักศึกษาได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงจากการศึกษา ศึกษานอกสถานที่

กลยุทธ์ที่ 3 พัฒนานักศึกษาให้เป็นผู้ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน มีความกระตือรือร้น มีวินัย

โดยแนวการปฏิบัติ คือ

- 3.1 ส่งเสริมนักศึกษาได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตัวเองตามความชอบหรือสนใจ
- 3.2 สอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของนักศึกษา
- 3.3 ส่งเสริมนักศึกษาได้รับการเสริมแรงในการค้นคว้าหาคำตอบ
- 3.4 ส่งเสริมนักศึกษาได้ทำงานเดี่ยว งานกลุ่ม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และรับผิดชอบ ร่วมกัน
- 3.5 ส่งเสริมนักศึกษาได้ใช้สื่อ เทคโนโลยีที่ทันสมัยเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้

กลยุทธ์ที่ 4 ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนักศึกษาจากผู้คอยรับความรู้มาเป็นผู้สร้างความรู้ด้วย
ตนเอง โดยมีแนวการปฏิบัติ คือ

- 4.1 ให้คำแนะนำชี้แจงให้นักศึกษาได้เข้าใจในแนวทางการจัดการเรียนการสอนแบบ
สรรคนิยม
- 4.2 ฝึกให้นักศึกษาสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยทุกคนได้ลงมือปฏิบัติจริงจากการ
สร้างงานที่แต่ละคนมีความสนใจ

กลยุทธ์ด้านผู้บริหาร ประกอบด้วย

กลยุทธ์ที่ 1 ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญและเข้ามามีส่วนร่วมสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนแบบ สรรคนิยมในสถาบัน โดยมีแนวการปฏิบัติ คือ

1.1 เปิดโอกาสให้อาจารย์จัดทำโครงการเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนตามความสนใจโดยมีการทำโครงการของตนเอง

1.2 ส่งเสริมให้อาจารย์ได้ทำงานเป็นกลุ่ม

1.3 สนับสนุนโครงการนำร่องในการพัฒนาการเรียนการสอนแบบสรรคนิยม

กลยุทธ์ที่ 2 สร้างความร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้องทุกระดับในการจัดการเรียนการสอนแบบ สรรคนิยมของสถาบัน โดยมีแนวการปฏิบัติ คือ

2.1 จัดประชุมบุคลากรทุกระดับ ให้เข้ามามีส่วนร่วมและสนับสนุน

2.2 จัดตั้งคณะทำงานเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนแบบสรรคนิยมในสถาบัน

กลยุทธ์ที่ 3 สนับสนุนให้กำลังใจและรางวัลแก่อาจารย์ที่พัฒนาการเรียนการสอนแบบ สรรคนิยมของสถาบัน โดยมีแนวการปฏิบัติ คือ

3.1 สนับสนุนอาจารย์ให้ได้รับการพัฒนาวิทยฐานะ

3.2 เพิ่มการเชิดชูเกียรติแก่อาจารย์ที่มีผลงานเป็นที่ประจักษ์

3.3 สนับสนุนให้อาจารย์ทำวิจัยและมีโอกาสนำเสนอผลงาน

กลยุทธ์ที่ 4 ผู้บริหารต้องเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการเรียนรู้แบบสรรคนิยมเป็น ครุของครู โดยมีแนวการปฏิบัติ คือ

4.1 พัฒนาตนเอง โดยเข้ามามีส่วนร่วมและให้การสนับสนุนแก่ผู้ปฏิบัติ

4.2 เป็นผู้ร่วมเรียนรู้ สามารถชี้แนะและให้คำปรึกษาแก่อาจารย์

4.3 เชิญผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความเข้าใจกระบวนการเรียนรู้แบบสรรคนิยมมาเป็นที่ปรึกษา

กลยุทธ์ด้านบริหารจัดการ ประกอบด้วย

กลยุทธ์ที่ 1 พัฒนาระบบการบริหารจัดการ โดยเน้นการทำงานแบบมีส่วนร่วม โดยแนวการปฏิบัติ คือ

1.1 หน่วยงานต่างๆในสถาบันได้เข้ามามีส่วนร่วมให้การสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนแบบสรรคนิยม

1.2 เปิดโอกาสให้ทั้งผู้บริหาร อาจารย์และนักศึกษาได้คิดสร้างงานด้วยตนเอง

1.3 กำหนดสัดส่วนภาระงานของอาจารย์แต่ละด้านให้เหมาะสมให้เหมาะสม

1.4 อาจารย์และนักศึกษาได้คิดและวางแผนการทำงานร่วมกัน ในการทำโครงการ

กลยุทธ์ที่ 2 จัดสรรทรัพยากรและงบประมาณสำหรับการจัดการเรียนการสอนแบบ
สรรคนิยมโดยพิจารณาให้ความสำคัญในอันดับต้นๆ โดยมีแนวการปฏิบัติ คือ

- 1.1 สร้าง อาจารย์ให้มีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวก
- 1.2 ส่งเสริมให้นักศึกษาได้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนรู้มากขึ้น

กลยุทธ์ที่ 3 จัดและติดตั้งอุปกรณ์สื่อเทคโนโลยีประจำในห้องเรียนในลักษณะห้องสื่อผสม
โดยมีแนวการปฏิบัติ คือ

- 3.1 พัฒนาห้องเรียนให้เป็นห้องเรียนต้นแบบที่มีอุปกรณ์ สื่อ เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์คิด
ตั้ง ไว้ประจำอย่างครบครัน
- 3.2 จัดกิจกรรมให้มีการใช้อุปกรณ์ สื่อและ เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ เป็นเครื่องมือ
ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

กลยุทธ์ด้านหลักสูตร ประกอบด้วย

กลยุทธ์ที่ 1 พัฒนาหลักสูตรให้เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนแบบสรรคนิยม โดยมีแนว
การปฏิบัติ คือ

- 1.1 จัดการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้มีการคิดแสวงหาและสร้าง
ความรู้ได้ด้วยตนเอง
- 1.2 ส่งเสริมการเรียนแบบบูรณาการ ประสานชีวิตจริง
- 1.3 การจัดการเรียนการสอนให้เชื่อมโยงกับแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ

กลยุทธ์ที่ 2 จัดหลักสูตรท้องถิ่น โดยให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตร โดย
มีแนวการปฏิบัติ คือ

- 2.1 จัดหลักสูตรที่หลากหลายตามความต้องการของท้องถิ่น
- 2.2 ต้องยืดหยุ่นและเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสมของท้องถิ่น
- 2.3 ให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการประเมินหลักสูตร

กลยุทธ์ที่ 3 ปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษา โดยมี
แนวการปฏิบัติ คือ

- 3.1 จัดให้มีวิชาเลือกมากขึ้น
- 3.2 ให้นักศึกษาเลือกลงทะเบียนวิชาเรียนได้ ตามความสนใจ
- 3.3 จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรตามความต้องการของผู้เรียน

กลยุทธ์ที่ 4 ปรับหลักสูตร โดยกำหนดให้วิชาบังคับนักศึกษาต้องทำโครงการ โดยมี

แนวการปฏิบัติ คือ

- 4.1 ให้นักศึกษาคิดหัวข้อที่จะทำโครงการตามที่ตนถนัดหรือมีความสนใจ
- 4.2 ให้นักศึกษาเสนอหัวข้อที่ต้องการศึกษาและทำงานร่วมกับเพื่อนที่สนใจตรงกัน

กลยุทธ์ด้านกระบวนการเรียนการสอน ประกอบด้วย

กลยุทธ์ที่ 1 จัดกิจกรรมให้นักศึกษาเรียนรู้จากการปฏิบัติ โดยมีแนวการปฏิบัติ คือ

- 1.1 นักศึกษาได้เรียนรู้ ด้วยวิธีการที่หลากหลายได้ปฏิบัติด้วยตนเอง

และเป็นกลุ่ม

- 1.2 นักศึกษาเข้ากลุ่มทำโครงการตามความสนใจของแต่ละคน
- 1.3 นักศึกษาได้สะท้อนคิดในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากการทำงาน

กลยุทธ์ที่ 2 สนับสนุนการใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยมีแนวการปฏิบัติ คือ

- 2.1 นักศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถาบัน
- 2.2 นำภูมิปัญญาชาวบ้านมาสอดแทรกในการเรียนรู้ของนักศึกษา

กลยุทธ์ที่ 3 ส่งเสริมการใช้อุปกรณ์ สื่อ เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ของนักศึกษา

โดยมีแนวการปฏิบัติ คือ

- 3.1 นักศึกษาได้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้
- 3.2 มีการใช้สื่อประเภทต่างๆ ประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษา เช่น

คอมพิวเตอร์ กล้องดิจิทัล วิดีโอเทป

- 3.3 จัดช่องทางการติดต่อสื่อสารกับนักศึกษาอย่างหลากหลาย เช่น ทางอีเมล กระจาด

ข่าว

กลยุทธ์ที่ 4 ลดเวลาเรียนในห้องเรียนให้นักศึกษาได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ภายนอกมากขึ้น

โดยมีแนวการปฏิบัติ คือ

- 4.1 มอบหมายงานให้นักศึกษาได้ค้นคว้าจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย
- 4.2 ใช้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมให้การสนับสนุน ส่งเสริมการเรียนการสอน
- 4.3 จัดให้มีการศึกษาดูงานภายนอก

กลยุทธ์ที่ 5 จัดให้เรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาชีพ โดยมีแนวการปฏิบัติ คือ

5.1 เชิญผู้มีความรู้และประสบการณ์ในสาขาวิชาชีพ มาพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับนักศึกษา

5.2 จัดทำรายชื่อผู้เชี่ยวชาญพร้อมสถานที่ที่สะดวกในการติดต่อให้นักศึกษา

กลยุทธ์ที่ 6 จัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ใช้วิธีเพื่อนช่วยเพื่อน โดยมีแนวการปฏิบัติ คือ

- 6.1 นำเสนอข้อมูลที่ได้ศึกษา ค้นคว้ามาโดยการใช้สื่อและเทคโนโลยี
- 6.2 กระตุ้น ชักถามให้เกิดการคิดวิเคราะห์และแสดงความคิดเห็น
- 6.3 มีการบันทึกอย่างเป็นระบบขั้นตอนโดยใช้สื่อที่หลากหลาย

กลยุทธ์ที่ 7 ปรับระบบการประเมินให้เหมาะสม โดยมีแนวการปฏิบัติ คือ

- 7.1 ประเมินผลตามสภาพจริง โดยพิจารณาจากพัฒนาการของนักศึกษา
- 7.2 ประเมินจากเพิ่มสะสมงาน การสังเกต การปฏิบัติงาน ใช้แบบทดสอบ
- 7.3 กำหนดมาตรฐานในการวัดและประเมินผลร่วมกันระหว่างอาจารย์และนักศึกษา
- 7.4 ประเมินผลงาน โดยเพื่อนนักศึกษา

กลยุทธ์ด้านสภาพแวดล้อม ประกอบด้วย

กลยุทธ์ที่ 1 พัฒนาสภาพแวดล้อมในสถาบันให้เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยมีแนวการปฏิบัติ คือ

- 1.1 จัดแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ในสถาบัน ให้เป็นเสมือนห้องเรียน
- 1.2 ส่งเสริมการเรียนรู้นอกชั้นเรียนปกติ
- 1.3 จัดตั้งศูนย์พัฒนาการเรียนการสอน ศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง
- 1.4 จัดตั้ง ศูนย์ภูมิปัญญา(Intellectual Center) เพื่อจัดอบรมและสนับสนุนการวิจัยใน

กรอบของทฤษฎีสรรคนิยมในสถาบัน

กลยุทธ์ที่ 2 พัฒนาหน่วยงานที่สนับสนุนการเรียนการสอนในสถาบันให้มีศักยภาพ โดยมีแนวการปฏิบัติ คือ

- 2.1 จัดระบบการให้บริการที่สะดวกและรวดเร็ว
- 2.2 จัดงบประมาณสนับสนุนในด้านวัสดุ อุปกรณ์และเทคโนโลยีให้เพียงพอ

กลยุทธ์ที่ 3 จัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนให้ส่งเสริมการเรียนรู้ โดยมีแนวการปฏิบัติ คือ

3.1 ผู้เรียนมีอิสระในการเข้ากลุ่มกิจกรรม มีความหลากหลายในด้านทักษะและรูปแบบการเรียนของแต่ละคน

- 3.2 จัดห้องเรียนให้มีขนาดชั้นเรียนเหมาะสม
- 3.3 จัดกลุ่มทำกิจกรรม กลุ่มละ 3-5 คน

กลยุทธ์ที่ 4 สร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้ส่งเสริมการเรียนรู้ โดยมีแนวการปฏิบัติ คือ

4.1 ทุกคนเรียนรู้ร่วมกัน เปิดโอกาสให้พูดคุย ปรึกษาขอความเห็นหรือซักถามกัน เปลี่ยนห้องเรียนเป็นเสมือนห้องถกเถียง และอภิปรายเชิงวิชาการ

4.2 จัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่มีความเป็นมิตร สนุกสนาน อบอุ่น มีความเป็นกันเอง

3. ผลการทดลองใช้กลยุทธ์การจัดการเรียนการสอนแบบสรรคนิยมของสถาบันอุดมศึกษาไทย

ผู้วิจัยดำเนินการทดลอง โดยใช้กลยุทธ์การจัดการเรียนการสอนแบบสรรคนิยม มีผลสรุปได้ดังนี้

1) นักศึกษาที่เรียนตามกลยุทธ์การจัดการเรียนการสอนแบบสรรคนิยม มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2) นักศึกษาที่ได้เรียนตามกลยุทธ์การจัดการเรียนการสอนแบบสรรคนิยม มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์สรุปเหตุผลและแก้ปัญหาหลังเรียนสูงกว่าความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สรุปเหตุผลและแก้ปัญหาก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3) สัมพันธภาพระหว่างบุคคล พบว่า

นักศึกษาที่ได้เรียนตามกลยุทธ์การจัดการเรียนการสอนแบบสรรคนิยม มีการยอมรับซึ่งกันและกันหลังเรียนสูงกว่าการยอมรับซึ่งกันและกันก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นักศึกษาที่ได้เรียนตามกลยุทธ์การจัดการเรียนการสอนแบบสรรคนิยมก่อนเรียนมีลักษณะการสื่อสารแบบทางเดียว ร้อยละ 40 และมีลักษณะการสื่อสารแบบสองทาง ร้อยละ 60 และหลังเรียน มีลักษณะการสื่อสารแบบสองทาง ร้อยละ 100 และนักศึกษาที่ได้เรียนตามกลยุทธ์การจัดการเรียนการสอนแบบสรรคนิยมมีพฤติกรรมการสื่อสารหลังเรียน สูงกว่าพฤติกรรมการสื่อสารก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4) ความคิดเห็นของนักศึกษา ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนแบบสรรคนิยมของสถาบันอุดมศึกษาไทย พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าการแสดงพฤติกรรม ในการเรียนการสอนแบบสรรคนิยมอยู่ในระดับมาก โดยมีการจัดสภาพการเรียนการสอนแบบสรรคนิยมในระดับมากที่สุดคือ มีบรรยากาศการเรียนรู้ที่เป็นกันเอง ($\bar{X}=4.79$) ให้โอกาสนักศึกษาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนและอาจารย์ ($\bar{X}=4.56$) นักศึกษาได้ใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ($\bar{X}=4.53$) และการแบ่งนักศึกษาเป็น กลุ่มย่อยเพื่อให้อาจารย์ช่วยเหลือกันในการเรียนรู้ ($\bar{X}=4.50$) ส่วนพฤติกรรมที่พบในระดับปานกลางคือ การได้รับเนื้อหาครบหลักสูตร ($\bar{X}=3.19$) การให้นักศึกษาได้เรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น ($\bar{X}=3.14$) การให้นักศึกษาประเมินตนเอง ($\bar{X}=3.07$) เมื่อพิจารณาในด้านวิธีการเรียนการสอน พฤติกรรมการเรียนการสอนที่พบมากที่สุดคือ การให้นักศึกษาได้ลงมือปฏิบัติจริง ($\bar{X}=4.67$)

นักศึกษาได้ค้นคว้าข้อมูลจากสื่อต่างๆ ($\bar{X}=4.61$) และนักศึกษาได้แลกเปลี่ยนความรู้กับเพื่อนในชั้น ($\bar{X}=4.51$) สำหรับบทบาทของอาจารย์มีพฤติกรรมการสอนที่แสดงออกมากที่สุดคือ การไม่ทำตัวเป็นผู้สอนแต่เป็นผู้คอยชี้แนะ ($\bar{X}=4.68$) และการแนะนำถึงวิธีค้นคว้าหรือแหล่งความรู้ ($\bar{X}=4.59$)

เมื่อพิจารณาในภาพรวม พบว่า โดยเฉลี่ยนักศึกษามีความคิดเห็นว่า พฤติกรรมการเรียนการสอนทั้งด้านการจัดสภาพการเรียนการสอน ด้านวิธีการเรียนการสอน และด้านบทบาทของอาจารย์ผู้สอน อยู่ในระดับมาก

จากการวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนการสอนแบบสรรคนิยม จำแนกเป็น วิธีการเรียนการสอน บรรยากาศของการเรียนการสอน การพัฒนาตนเองของนักศึกษา ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ พบว่ามีความคิดเห็นในแต่ละเรื่องอย่างหลากหลายโดยทุกรายเห็นชอบและเห็นประโยชน์ทุกเรื่อง สำหรับข้อเสนอแนะที่น่าสนใจ คือให้ยืดหยุ่นเรื่อง เวลาเรียน (12 ราย) ให้เพิ่มเวลาในการค้นคว้า (8 ราย) จัดเวลาให้ มีการปฏิบัติมากขึ้น (7 ราย) ให้เชิญวิทยากรมาถ่ายทอดประสบการณ์ (5 ราย) ให้พาไปศึกษานอกสถานที่ (4 ราย) จัดอุปกรณ์ที่จำเป็นให้นักศึกษาได้ยืม รวมถึงการให้หน่วยงานบริการเพิ่มเวลานอกในการให้บริการและควรเสริมเนื้อหาให้มากขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้พัฒนากลยุทธ์การจัดการระบบการเรียนการสอนแบบสรรคนิยมของสถาบันอุดมศึกษาไทย และอภิปรายผลใน 3 ประเด็น ดังต่อไปนี้

1. สภาพการจัดการเรียนการสอนแบบสรรคนิยมของสถาบันอุดมศึกษาไทย
2. กลยุทธ์การจัดการระบบการเรียนการสอนแบบสรรคนิยมของสถาบันอุดมศึกษาไทย
3. ผลการทดลองกลยุทธ์การจัดการเรียนการสอนแบบสรรคนิยมของสถาบันอุดมศึกษา

1. สภาพการจัดการเรียนการสอนแบบสรรคนิยมของสถาบันอุดมศึกษาไทย

จากการสภาพการจัดการเรียนการสอนแบบสรรคนิยมของสถาบันอุดมศึกษาไทย พบว่า ในปี 2545 มีอาจารย์ผู้สอนในสถาบันอุดมศึกษาที่ผ่านการอบรม สัมมนา การจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบสรรคนิยม รวมทั้งสิ้น 94 คน และมีการจัดการเรียนการสอนแบบสรรคนิยมในสถาบันจำนวน 16 แห่ง จำแนกเป็น สถาบันอุดมศึกษา สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย 5 แห่ง และสถาบันราชภัฏ สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ 11 แห่ง โดยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากแนวคิดสรรคนิยมให้วิธีการที่เป็นรูปธรรมในการนำพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หลายมาตราไปสู่การปฏิบัติได้จริง ดังเช่น ความสอดคล้องกับข้อความในมาตรา 22 ที่กล่าวว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า

ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ โดยเสนอแนวทางต่อไปว่า การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ดี เมื่อผู้เรียนได้ ลงมือสร้างสิ่งต่างๆขึ้น โดยใช้เครื่องมือที่ได้รับการออกแบบมาเป็นอย่างดี และใช้ผลงานที่สร้างขึ้นสำหรับพิจารณากระบวนการเรียนรู้ของตนเอง และในมาตรา 24 (5) การจัดการกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการดังต่อไปนี้ ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับแนวการจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบสรรคนิยม ที่มีแนวคิดและวิธีดำเนินการในการพัฒนาผู้เรียน ให้รู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเองและสามารถใช้เทคโนโลยี เป็นเครื่องมือเพื่อการเรียนรู้ โดยการค้นหาความรู้และสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง

จากผลการศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนแบบสรรคนิยมของสถาบันอุดมศึกษาไทยใน 7 ด้าน มีประเด็นสำคัญที่จะนำมาอภิปราย ดังนี้

ด้านผู้สอน พบว่า อาจารย์ส่วนใหญ่เป็นผู้ยอมรับความเปลี่ยนแปลง ยอมรับในศักยภาพของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับ แครอล สเปนรี่ (Carol Sperry อ้างถึงในสุชิน เพ็ชรภักดิ์, 2544 :210) ที่กล่าวถึง ผู้สอนตามแนวคิดทฤษฎีสรรคนิยมว่า จะต้องเปลี่ยนแปลงตนเอง ยอมรับในจินตนาการและความคิดของผู้เรียน ยอมรับในสิ่งที่เกิดขึ้นโดยไม่คาดคิดอยู่ตลอดเวลาได้ ซึ่งจะต้องเปลี่ยนเจตคติของผู้สอน และอุปสรรคที่สำคัญของการเปลี่ยนแปลงเจตคติของผู้สอนคือ การหวาดกลัวที่จะเปลี่ยนแปลงตนเอง ดังนั้นจะต้องสร้างบรรยากาศให้ผู้สอนรู้สึกว่าการเปลี่ยนแปลงเป็นเรื่องที่ดี นั่นคือให้เวลาผู้สอนได้มีเวลาพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ในสภาพแวดล้อมที่เป็นมิตร เปิดเผยและช่วยเหลือซึ่งกันและกันด้วยความเต็มใจ ยิ่งถ้าได้มีโอกาสเห็นตัวอย่างที่ดีจะทำให้เกิดกำลังใจที่จะปรับเปลี่ยนตนเองได้มาก

ด้านผู้เรียน พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีลักษณะชอบทำงานเป็นกลุ่มมีทักษะการใช้เทคโนโลยี ซึ่งสอดคล้องกับผลการดำเนินงานโครงการของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน อำเภอเมืองลำปาง ที่พบว่า การจัดการเรียนการสอนแบบสรรคนิยม ผู้เรียนชอบทำงานเป็นกลุ่ม เกิดกระบวนการกลุ่ม มีการวิเคราะห์ประเด็นปัญหาาร่วมกันในกลุ่ม แบ่งหน้าที่กันทำงาน มอบหมายงานในกลุ่ม ทุกคนร่วมกันทำงาน ศึกษาค้นคว้าสิ่งใหม่ๆ ร่วมกัน เกิดความคิดที่หลากหลายและแลกเปลี่ยนกับผู้เรียนกลุ่มอื่นได้ เกิดทักษะในการใช้เทคโนโลยีและทักษะในการแสวงหาความรู้จากแหล่งความรู้ต่างๆ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2544 :125)

ด้านผู้บริหาร พบว่ามีลักษณะเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ดี ส่งเสริมพัฒนาศักยภาพของอาจารย์ ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544:115) ที่กล่าวถึง ผู้บริหารว่าเป็นปัจจัยที่มีส่วนต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้แบบสรรคนิยม โดยจะต้องสนับสนุนและอำนวยความสะดวกแก่ผู้สอน เป็นผู้มีภาวะผู้นำ กล้าตัดสินใจ มีมนุษยสัมพันธ์และต้องพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน และสอดคล้องกับ วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2544 : 32) ที่กล่าวถึงผู้บริหารว่าจะต้องมีส่วนร่วมในการปฏิรูปการเรียนการสอนให้ได้ผลตามที่สังคมต้องการ โดยให้ทุนการสอนเพื่อพัฒนาวิธีการสอนหรือบทเรียนสำเร็จรูปมากขึ้น ส่งเสริมการอบรม พัฒนาการเรียนการสอนและการติดตามมากขึ้น

ด้านการบริหารจัดการ พบว่า การบริหารงานของสถาบันเอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนแบบสรรคนิยม โดยให้โอกาสอาจารย์ได้คิดและวางแผนการทำงานของตนเอง จัดหาอุปกรณ์ สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย จัดสรรงบประมาณให้อย่างเพียงพอ สอดคล้องกับวิโรจน์ สารรัตนะ (2542 : 11) ที่กล่าวถึงการศึกษาว่าเป็นกระบวนการให้คนได้พัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ ให้เป็นคนดีและคนเก่งในโลกแห่งการเปลี่ยนแปลงได้นั้น ไม่อาจทำได้ถ้าไม่มีการปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารจัดการที่ดีพอ มีการกระจายอำนาจการบริหารจัดการไปยังระดับต่างๆ เพื่อให้มีความคล่องตัวและสามารถตัดสินใจดำเนินการในขอบเขตที่รับผิดชอบ มีส่วนร่วมในเรื่องต่างๆ อย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับ พันธุ์ศักดิ์ พลสารัมย์ และวัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2543:88) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในระดับปริญญาตรี ผลการวิจัยพบว่า ในด้านงบประมาณที่ได้รับจะมีความเพียงพอมากขึ้น อันเนื่องมาจากระบบการบริหารจัดการที่เหมาะสม ทำให้การจัดการเกี่ยวกับงบประมาณเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและตรงตามต้องการ งบประมาณเกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนการสอนจะได้รับการพิจารณาเป็นความสำคัญในระดับต้นๆ ตลอดจนการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยในการจัดการเรียนการสอนมากขึ้น

ด้านหลักสูตร พบว่า หลักสูตรเอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนแบบสรรคนิยม กำหนดให้นักศึกษาทำโครงการ และมีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรได้ ซึ่งสอดคล้องกับ พันธุ์ศักดิ์ พลสารัมย์ และวัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2543:87) ที่พบว่า ด้านหลักสูตรจะมีการจัดหลักสูตรที่หลากหลายตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียนมากขึ้น ซึ่งจะมีลักษณะเด่นคือมีความยืดหยุ่นสูง ตามความต้องการและความเหมาะสมกับผู้เรียน มีความทันสมัยเนื่องจากได้รับการพัฒนาและปรับปรุงอย่างสม่ำเสมอ

ด้านวิธีการเรียนการสอน พบว่า ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสรรคนิยม ส่วนใหญ่ใช้วิธีการจัดกิจกรรมในชั้นเรียน ให้นักศึกษาเข้ากลุ่มทำโครงการ สอดคล้องกับกรมการศึกษานอกโรงเรียน (2544 : 222-225) ที่กล่าวไว้ว่า กระบวนการของชั้นเรียน เป็นกระบวนการเกี่ยวกับการทำงานกลุ่ม

และความสัมพันธ์ระหว่างกัน ผู้สอนสามารถใช้กระบวนการในชั้นเรียนสร้างบรรยากาศที่ดี โดยการให้กลุ่มมีความคาดหวังร่วมกัน ฝึกผู้นำผู้ตามที่ดี ให้มีความยอมรับนับถือไว้วางใจกัน สามารถสื่อสารกันเข้าใจและเกิดความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ในขณะเดียวกันก็เปิดโอกาสให้ทำงานร่วมกันและแลกเปลี่ยนความรู้กับสมาชิกในกลุ่ม ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนลักษณะนี้จะเน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้

ในด้านสภาพแวดล้อม พบว่า สถาบันจัดสภาพแวดล้อมหรือสิ่งสนับสนุนโดยมีหอสมุดและศูนย์สารสนเทศ มีห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ ส่วนสภาพบรรยากาศทางจิตใจในชั้นเรียนมีความร่วมมือแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน มีความเป็นกันเองเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน ซึ่งสอดคล้อง พันธุ์ศักดิ์ พลสารัมย์และวัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา, 2543 : 111) ที่ได้วิจัย พบว่าสถาบันอุดมศึกษาจะต้องมีการจัดการด้านสภาพแวดล้อม ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน สภาพแวดล้อมต่างๆ ภายในสถาบันอุดมศึกษา ได้แก่ ห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์และหน่วยงานที่พัฒนาการเรียนการสอน การจัดการด้านสภาพแวดล้อมที่ดีจะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ดีขึ้น และกระตุ้นให้ผู้เรียนสร้างนิสัยในการเรียนรู้ด้วยตนเอง และสอดคล้องกับพิมพ์พันธ์ุ เศษะคุปต์ (2544:48-52) ที่กล่าวไว้ว่า บรรยากาศทางจิตใจ เป็นบรรยากาศของการให้ความร่วมมือกันและกันทั้งผู้สอนและผู้เรียน โดยผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนทำกิจกรรมด้วยตนเอง ค้นคว้าด้วยตนเองเปิดโอกาสให้ซักถามโต้แย้ง ถามคำถาม ซึ่งจะทำให้ห้องเรียนดำเนินการเรียนการสอนด้วยความสนุกและมีชีวิตชีวา สำหรับผู้เรียนมีส่วนร่วมสร้างบรรยากาศอย่างมาก คือการเข้าร่วมกิจกรรมอย่างเต็มที่ มีการไว้วางใจกัน มีการตอบคำถาม ผู้สอนและผู้เรียนด้วยกัน ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และได้พัฒนาเสริมสร้างคุณลักษณะ ค่านิยมของผู้เรียนให้เข้าไปในทิศทางที่พึงประสงค์

2. กลยุทธ์การจัดระบบการเรียนการสอนของสถาบันอุดมศึกษาไทย

ในการพัฒนากลยุทธ์การจัดระบบการเรียนการสอนแบบสรรคนิยมของสถาบันอุดมศึกษาไทย ประกอบด้วยกลยุทธ์ 7 ด้าน ในแต่ละด้านประกอบด้วยกลยุทธ์ที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้ ซึ่งอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. กลยุทธ์ด้านผู้สอน

การพัฒนาอาจารย์ให้สร้างความเข้าใจและปฏิบัติตามแนวการจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบสรรคนิยม ทั้งนี้เนื่องจากผู้สอนตามแนวทฤษฎีสรรคนิยมต้องเป็นบุคลากรวิชาชีพ ได้รับการฝึกฝนเล่าเรียนมาเป็นเวลาพอสมควร มีหน้าที่หลักคือ จัดกระบวนการส่งเสริมให้ผู้เรียน เรียนรู้ได้สะดวก ซึ่งสอดคล้องกับสุชิน เพ็ชรักษ์ (2544 :9-8) ที่กล่าวถึงผู้สอนตามทฤษฎีสรรคนิยมว่า จะต้องพัฒนาตนเองจนเกิดความเข้าใจในกระบวนการเรียนรู้เป็นอย่างดี รู้และมองไวต่อความคิดและความต้องการ

ของผู้เรียนแต่ละคน และให้คำแนะนำได้อย่างเหมาะสม ไม่มากเกินไปจนทำให้ผู้เรียนคิดฟุ้งหาผู้สอนไปหมดทุกเรื่อง และไม่น้อยเกินไปจนผู้เรียนหมดกำลังใจที่จะทำงานต่อ ยอมรับในความคิดแปลกใหม่ของผู้เรียน ไม่ยึดมั่นอยู่กับสิ่งที่กำหนดไว้ตายตัวในหลักสูตรตลอดไป และร่วมสำรวจทดลองกับผู้เรียนได้อย่างจริงใจ ช่วยทำให้เกิดบรรยากาศ การเรียนรู้ร่วมกันอย่างเป็นมิตร เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทำสิ่งที่ตนเองสนใจ ส่งเสริมให้มีการนำเสนอผลงานและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันภายในห้องเรียนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง แสดงความกระตือรือร้นที่จะค้นหาความรู้ใหม่อยู่ตลอดเวลา และเป็นตัวอย่างที่จะช่วยบ่มเพาะวัฒนธรรมการใฝ่รู้ใฝ่เรียนให้เกิดขึ้นในห้องเรียนได้

ผู้สอนในยุคปฏิรูปการศึกษามีบทบาท ปลุกเร้าและเสริมแรงผู้เรียนในทุกกิจกรรมให้ค้นพบคำตอบและแก้ปัญหาด้วยตนเอง ฉะนั้น ผู้สอนควรปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนจากการเป็นผู้สอนมาเป็นผู้อำนวยความสะดวก โดยผู้สอนมีการปรับเปลี่ยนบทบาทของตนในกระบวนการเรียนรู้ ผู้สอนไม่ใช่ผู้บอกหรือผู้สอนที่เป็นศูนย์รวมของความรู้อีกต่อไป และวิสัยทัศน์ใหม่เกี่ยวกับการเรียนการสอนเปลี่ยนไป ผู้สอนจะต้องปรับความคิดและกระบวนการสอนเพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 โดยยึดหลักผู้เรียนสำคัญที่สุด (วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา, 2544) ผู้สอนจะเป็นผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ เป็นผู้ให้เครื่องมือในการแสวงหาความรู้ เป็นผู้เสนอแหล่งวิทยาการ เป็นผู้เอื้ออำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ เป็นผู้เรียนรู้ร่วมกับผู้เรียน และเป็นผู้จุดประกายแห่งการเรียนรู้ กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย (สุมน อมรวิวัฒน์, 2540; เป็รื่อง กุมท, 2541; ขนิษฐา ชัยรัตนาวรรณ; 2543) ผลักดันให้ผู้เรียนสามารถหาคำตอบต่างๆ ให้กับตัวเองได้มากที่สุด จะต้องเป็นผู้สอนให้ผู้เรียนรู้วิธีหาคำตอบ ไม่ใช่สอนให้รู้คำตอบ ผู้สอนจะเป็นกลไกสำคัญที่สร้างให้ผู้เรียนเกิดจินตนาการ เกิดความรู้ใหม่เพิ่มพูนขึ้นมาอย่างไม่มีที่สิ้นสุด ผู้สอนจะต้องมีความสามารถในการสร้างสภาพแวดล้อมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (ไพฑูริย์ สีฟ้า, 2544) นอกจากนั้นควรส่งเสริมให้ผู้สอนมีการทำวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้แบบสรรคนิยมในสถาบัน เช่นเดียวกับที่ สุชิน เพ็ชรรักษ์ (2544) ได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ว่า ควรสนับสนุนการวิจัยเพื่อพัฒนาการศึกษา เพื่งติดตามพัฒนาการของผู้เรียน การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนของครู ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของทฤษฎีสรรคนิยมและสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 30 ที่ว่า การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา

2. กลยุทธ์ด้านผู้เรียน

การพัฒนานักศึกษาให้รู้วิธีการเรียนรู้และแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง นับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งในยุคสารสนเทศ ถึงแม้ในแต่ละระดับการศึกษาจะมีหลักสูตรกำหนดขอบเขตของ

ความรู้ที่ผู้เรียนควรจะมี แต่ก็ไม่มีใครสามารถชี้เฉพาะได้ว่ามีความรู้อะไรที่จะต้องรู้ หรือถ้าผู้เรียนไม่
 อยากรู้ก็จำเป็นต้องบังคับให้รู้ให้ได้ ซึ่งสอดคล้องกับ ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2542) ที่กล่าวไว้ว่า การ
 ศึกษาเป็นการรู้ว่าจะไปหาสิ่งที่จำเป็นต้องรู้ที่ไหน และการรู้ว่าจะใช้ข้อมูลที่ได้มานั้นอย่างไร ดังนั้น
 จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสค้นพบตัวเองและเรียนรู้ใน
 สิ่งที่มีความหมายต่อชีวิต อันเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตโดยตรง สอดคล้องกับ เป็รื่อง กุมุท (2541)
 ที่กล่าวถึง บทบาทที่ท้าทายของผู้สอนในยุคสารสนเทศได้แก่ การสอน “วิธีหาความรู้” “วิธีแสวงหา
 ความรู้” “วิธีที่จะเรียนรู้” โดยคณะกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้ (2543:70) ได้กล่าวถึง กระบวนการ
 เรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุดว่า ผู้เรียนจะต้องได้ฝึกใช้ปัญญาชั้นสูงกว่าการท่องจำ การได้ใช้
 สติปัญญาด้านการรู้คิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์ ตัดสินใจแก้ปัญหา และสังเคราะห์เป็นสาระความรู้ที่มี
 ความหมายต่อตนเอง รวมทั้งเกิดทักษะการเรียนรู้ที่มีหลากหลายวิธี เช่น การค้นคว้า อภิปราย ถกเถียง
 สะท้อนความคิด ลงมือปฏิบัติจริง ทั้งที่ทำงานคนเดียวและทำงานกลุ่ม ซึ่งจะก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่จะ
 ร่วมมือช่วยเหลือกันและกัน อยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของโฮเปอร์
 (Hooper, 1990:457-463) ที่ได้ศึกษาเรื่องของการเรียนรู้ไว้ว่า พื้นฐานแนวคิดที่ว่าผู้เรียนสามารถสร้าง
 ความรู้ความเข้าใจของตนเองขึ้นมาเองได้ และความคิดนี้ได้นำไปสู่การจัดการศึกษาที่เป็นทางเลือก
 ใหม่ ทำให้เกิดความกระตือรือร้นในการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ที่ผู้เรียนมีทางเลือก มีการ
 สังเกต ทดลอง และสนับสนุนให้คิดแปลกใหม่ ผู้เรียนสร้างความรู้ของตนเองขึ้น ด้วยการให้สื่อต่างๆ
 ที่ทำให้เกิดการสำรวจ ทดลองให้วิธีการคิดที่จะนำไปสู่การทำกิจกรรม สำรวจ ค้นคว้าต่อเนื่อง ซึ่ง
 สามารถนำไปสู่การเกิดความรู้และความเข้าใจ ในระดับที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น ผู้เรียนเรียนต่อเนื่องด้วยตนเอง
 จะทำให้ผู้เรียนสนุกสนานกับการเรียนรู้

การส่งเสริมให้นักศึกษาได้เรียนรู้จากแหล่งวิทยาการต่างๆ นับเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เป็น
 ปัจจัยสำคัญในการสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้มีหลากหลายและเพียงพอที่จะให้
 นักศึกษาได้ใช้เป็นแหล่งค้นคว้าหาความรู้ ตามความถนัด ความสนใจ ตรงตามพระราชบัญญัติการ
 ศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 25 ที่กำหนดบทบาทรัฐในการส่งเสริมแหล่งเรียนรู้โดย
 ดำเนินงานและจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต ทุกรูปแบบอย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพซึ่ง
 สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พันธุ์ศักดิ์ พลสารัมย์และวัลลภา เทพหัสติน ฌ อยุธยา (2543 : 88)
 ที่พบว่า สถาบันอุดมศึกษาจะต้องมีการจัดการด้านสภาพแวดล้อมซึ่งจะเอื้อต่อการปฏิรูปการเรียนรู้
 สภาพแวดล้อมต่างๆ ภายในสถาบันอุดมศึกษา เช่น ห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ และหน่วยงานที่
 พัฒนาการเรียนการสอนได้แก่ ศูนย์ช่วยเหลือด้านการเรียน ศูนย์พัฒนาการสอน ศูนย์ผลิตสื่อ อุปกรณ์
 อิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น การจัดการด้านสภาพแวดล้อมที่ดีช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ดีขึ้นและ
 ยังเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนสร้างนิสัยในการเรียนรู้ด้วยตนเอง และจากรายงานผลการประชุม สมัชชา

การปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้(2544:77) ได้กล่าวถึง สถาบันอุดมศึกษา ควรพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้มีความทันสมัย และนักศึกษาศึกษาหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย

การพัฒนานักศึกษาให้เป็นผู้ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน มีความกระตือรือร้น มีวินัย เป็นกลยุทธ์ที่สำคัญอีกประการหนึ่งในการพัฒนานักศึกษา จากรายงานผลการวิจัยการดำเนินงานการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีสรรคนิยม ของกรมการศึกษานอกโรงเรียน (2544:217-218) พบว่า กลุ่มนักศึกษามีการพัฒนาตนเองหลายประการ ประการหนึ่ง คือผู้เรียนมีความกระตือรือร้น ใฝ่รู้ เพื่อที่จะสร้างความรู้ด้วยตนเอง อีกทั้งแสวงหาความรู้ด้วยตนเองอย่างกระตือรือร้น และเมื่อพิจารณาบทบาทของนักศึกษาตามทฤษฎีสรรคนิยมให้วิธีการที่เป็นรูปธรรมในการนำพระราชบัญญัติการแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 7 ว่าด้วยกระบวนการเรียนรู้ ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้อง มีคุณธรรม จริยธรรม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักศึกษาจากผู้คอยรับความรู้มาเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเองโดยการลงมือปฏิบัติ เป็นกลยุทธ์ที่ให้ผู้เรียนต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนจากการเป็นผู้รับมาเป็นผู้เรียนที่มีความกระตือรือร้น ลงมือปฏิบัติกิจกรรมการเรียนซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎี สรรคนิยม (2542 : 26-27) ที่กล่าวถึง บทบาทของผู้เรียนว่า เป็นผู้มีส่วนร่วมในการแสวงหาข้อมูล ข้อเท็จจริง ความคิดเห็นหรือประสบการณ์ต่างๆจากแหล่งความรู้ที่หลากหลาย เพื่อนำมาใช้ในการเรียนรู้ ได้ศึกษาหรือลงมือกระทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อทำความเข้าใจ ใช้ความคิดในการกลั่นกรอง แยกแยะ วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล ข้อเท็จจริง ความคิดเห็น ความรู้สึกหรือประสบการณ์ต่างๆ ที่หามาได้และสร้างความหมายให้แก่ตนเอง จัดระบบระเบียบความรู้ที่ได้สร้างสรรค์ขึ้น เพื่อช่วยให้การเรียนรู้นั้นเกิดความคงทนและสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้เพื่อช่วยให้การเรียนรู้นั้นเกิดประโยชน์ต่อชีวิต ช่วยต่อยอดความเข้าใจและสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้เรียนในความรู้ต่างๆ และยังก่อให้เกิดการเรียนรู้อื่นๆ เพิ่มเติมได้ด้วย

3. กลยุทธ์ด้านผู้บริหาร

ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญและเข้ามามีส่วนร่วมสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนแบบสรรคนิยมในสถาบัน สร้างความร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้องทุกระดับในการจัดการเรียนการสอนแบบสรรคนิยมของสถาบัน สนับสนุนให้กำลังใจและรางวัลแก่อาจารย์ที่พัฒนาการเรียนการสอนแบบสรรคนิยมของสถาบัน เป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการเรียนรู้แบบสรรคนิยมเป็นครูของครู ซึ่งสอดคล้องกับรายงานผลการวิจัยการดำเนินงาน การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีสรรคนิยมของกรมการศึกษานอกโรงเรียน (2544 : 235-236) ซึ่งพบว่า ผู้บริหารองค์กรจำเป็นต้องเรียนรู้ เข้าใจและปรับยุทธวิธีเพื่อให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ และจากรายงานผลการประชุม สัมมนา

การปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้ (2544 : 66) ได้กล่าวถึงผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาว่า ควรพัฒนาตนเองอยู่เสมอและพร้อมที่จะเรียนรู้ เพื่อปรับปรุงการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและวิวัฒนาการอย่างมีคุณภาพ กำหนดแผนพัฒนาและแผนปฏิบัติงานด้านการเรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรม โดยให้ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมในการวางแผนปรับปรุงสถาบัน รวมทั้งการจัดสรรบุคลากรให้เหมาะสมกับงานและแบ่งหน้าที่ชัดเจน ผู้บริหารต้องใจกว้าง มีวิสัยทัศน์ ส่งเสริมและเปิดโอกาสให้บุคลากรในสถานศึกษาได้พัฒนาตนเอง ผู้บริหารเป็นผู้นำทางวิชาการและเป็นแบบอย่างที่ดีในการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544 : 115) ได้กล่าวถึงผู้บริหารว่า เป็นปัจจัยที่มีส่วนต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้แบบสรรคนิยมโดยมีแนวทางปฏิบัติคือ มีวิสัยทัศน์เรื่องการเรียนการสอนผู้เรียนเป็นสำคัญ ต้องรู้และเข้าใจกระบวนการเรียนรู้แบบสรรคนิยม ต้องยอมรับความเปลี่ยนแปลงเปิดใจกว้าง ต้องสนับสนุนและอำนวยความสะดวกแก่ผู้สอน มีภาวะผู้นำ กล้าตัดสินใจ มีมนุษยสัมพันธ์ ต้องพัฒนาศักยภาพของผู้สอน สร้างขวัญและกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติและมีการนิเทศ ติดตามผล

บทบาทของผู้บริหารจึงเป็นผู้ให้การสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนแบบสรรคนิยม โดยจะต้องมีวิสัยทัศน์ ชัดตรง เทียงตรงยุติธรรม เห็นคุณค่าของผู้สอน เชื่อในศักยภาพของผู้สอน ประพฤติดี มีคุณธรรม รับฟังความคิดเห็นของผู้ร่วมงาน มีความเข้าใจและยอมรับความแตกต่างความคิด ที่มีเหตุผล เสียสละ มีภาวะผู้นำ ให้อำนาจและกำลังใจ ติดตามงานอย่างสม่ำเสมอ เป็นได้ทั้งผู้บริหารและเพื่อนคู่คิดของผู้สอนทุกคนในสถานศึกษา สร้างศรัทธาและความเชื่อมั่นในวิชาชีพ ต่อเพื่อนร่วมงานและชุมชน

4. กลยุทธ์ด้านบริหารจัดการ

การพัฒนากระบวนการบริหารจัดการโดยเน้นการทำงานแบบมีส่วนร่วม จัดสรรทรัพยากรและงบประมาณสำหรับการจัดการเรียนการสอนแบบสรรคนิยมโดยพิจารณาให้ความสำคัญในอันดับต้นๆ จัดและติดตั้งอุปกรณ์สื่อเทคโนโลยีประจำในห้องเรียน ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารของทุกหน่วยงานทุกระดับ มีความสำคัญโดยถือว่าเป็นผู้คุมบังเหียนของความสำเร็จในการเปลี่ยนแปลง ซึ่งจะต้องเข้าใจถึงลักษณะการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยมีแนวปฏิบัติคือ ต้องวางนโยบายที่ชัดเจนเกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ วางแนวปฏิบัติให้สอดคล้องกับนโยบายที่วางไว้ เช่น บทบาทของผู้สอน วิธีดำเนินการ สร้างกลไกในการจัดระบบการเรียนรู้ที่ครบวงจร ทั้งวิธีการจัดการเรียนการสอนของผู้สอน การจัดสภาพแวดล้อม การทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับ วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2544 : 32) ได้กล่าวถึง ผู้บริหารว่าจะต้องมีส่วนร่วมในการปฏิรูปการเรียนการสอนให้ได้ผลตามที่สังคมต้องการ คือให้ทุนการสอนเพื่อพัฒนาวิธีการสอนหรือบทเรียน

สำเร็จรูปมากขึ้น จัดสื่อเพื่อเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้เพิ่มขึ้น ให้ความสำคัญกับการเรียนการสอนเพิ่มขึ้น ส่งเสริมการอบรม พัฒนาการเรียนการสอนและการติดตามมากขึ้น จัดองค์กรสนับสนุนการเรียนการสอนมากขึ้น เช่น ศูนย์การเรียนการสอน จัดห้องเรียนที่สามารถใช้สื่อผสมได้มากขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พันธุ์ศักดิ์ พลสารัมย์ (2543 : 88) ที่พบว่า งบประมาณของสถาบันอุดมศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนการสอน ได้รับการพิจารณาเป็นความสำคัญในระดับต้นๆ มีการประสานงานของหน่วยงานทุกระดับภายในสถาบัน ตลอดจนความร่วมมือร่วมใจของชุมชนสังคม และการนำเทคโนโลยีสารสนเทศ มาช่วยในการจัดการเรียนการสอนมากขึ้น นอกจากนี้กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2544 : 235) ได้ดำเนินการวิจัยเรื่อง การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีสรรคินิยม ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสามารถปรับกระบวนการบริหารจัดการให้เป็นสรรคินิยมคือ ทำงานแบบมีส่วนร่วม มีใช้ระบบสั่งการแบบเบ็ดเสร็จเพื่อให้ได้งาน แต่ไม่ได้ “ใจ” ของผู้ร่วมงาน และไม่ได้สร้างสรรค์กระบวนการทางปัญญา กระบวนการมีส่วนร่วมทำได้โดย ร่วมคิด ช่วยคิด เพื่อออกแบบการเรียนการสอน ร่วมทำ ร่วมเรียนรู้ ร่วมแก้ปัญหา รับฟัง จัดให้มีกระบวนการสะท้อนความคิดในกระบวนการทำงาน แล้วนำข้อมูลกลับมาพัฒนาการทำงาน ดังนั้นผู้บริหารขององค์กรต้องใช้วิธีการทำงานแบบประชาธิปไตย เป็นผู้ร่วมเรียนรู้ไปพร้อมกับครูและผู้ร่วมงาน และเรียนรู้ร่วมกันจากการปฏิบัติ และสนับสนุนสื่อเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการจัดการกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับ ทิศนา แจมมณีและคณะ (2544) ได้ทำการศึกษาแนวทางพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในสถานศึกษาซึ่งเป็นการศึกษาแบบพหุกรณี ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการทรัพยากรด้านต่างๆ ให้เอื้อต่อการปรับเปลี่ยนเป็นปัจจัยสำคัญที่เกื้อหนุนให้การปรับเปลี่ยนเกิดขึ้นได้และเป็นไปได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว เช่น การบริหารจัดการด้านสภาพแวดล้อม สถานที่ สื่อ และวัสดุอุปกรณ์ช่วยอำนวยความสะดวกในการเรียนการสอนตามแนวใหม่ การบริหารจัดการจัดการด้านระบบการทำงาน มีการปรับปรุงระบบการทำงาน การวางแผน การใช้ระบบข้อมูลสารสนเทศ การนิเทศกำกับติดตามงาน และระบบการประเมิน เป็นต้น

5. กลยุทธ์ด้านหลักสูตร

พัฒนาหลักสูตรให้เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนแบบสรรคินิยม จัดหลักสูตรท้องถิ่น โดยให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตร ปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษา ปรับหลักสูตรโดยกำหนดให้ทุกวิชานักศึกษาต้องทำโครงการ ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบสรรคินิยม หลักสูตรเป็นปัจจัยที่มีส่วนต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ เป็นหลักสูตรที่มีส่วนนำไปใช้ได้ในชีวิตประจำวัน ยืดหยุ่นและเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสมของท้องถิ่น สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน จากผลการประชุม สัมมนาการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้ (2544 : 73-74) ได้สรุปหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษาไว้ว่า

ควรให้ผู้เชี่ยวชาญในการพัฒนาหลักสูตรมีส่วนร่วมในการร่างหลักสูตร ควรมีความยืดหยุ่น หลากหลาย ไม่ซับซ้อน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามความถนัดและความสนใจ แต่ต้องปรับเปลี่ยนให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยี ตลอดจนสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถนำไปประกอบอาชีพได้ ในขณะเดียวกัน การเรียนการสอนควรเน้นการวิจัย ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองให้มากขึ้น สอดคล้องกับกลยุทธ์ในการจัดการด้านหลักสูตรของพันธศัคดี พลสารัมย์ (2543 : 87) ที่เสนอไว้ว่า สถาบันอุดมศึกษามีการจัดหลักสูตรที่หลากหลายตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียนมากขึ้น หลักสูตรเหล่านี้มีลักษณะเด่นคือ มีความยืดหยุ่นสูง ผู้เรียนสามารถกำหนดหรือเลือกระยะเวลา ตลอดจนเงื่อนไขในการเรียนจนกระทั่งสำเร็จการศึกษาได้มากขึ้น และตามความต้องการและความเหมาะสมกับผู้เรียน มีความทันสมัยเนื่องจากได้รับการพัฒนาและปรับปรุงอย่างสม่ำเสมอ

6. กลยุทธ์ด้านกระบวนการเรียนการสอน

การจัดกิจกรรมให้นักศึกษาเรียนรู้จากการปฏิบัติ สนับสนุนการใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่งเสริมการใช้อุปกรณ์ สื่อ เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ของนักศึกษา ลดเวลาเรียนในห้องเรียน ให้นักศึกษาได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ภายนอกมากขึ้น การจัดให้เรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาชีพ จัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ใช้วิธีเพื่อนช่วยเพื่อน ปรับระบบการประเมินให้เหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 22 ถึง มาตรา 29 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543 :9) ที่ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและประสบการณ์การเรียนรู้ จะต้องจัดสภาพแวดล้อม บรรยากาศรวมทั้งแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ ให้หลากหลาย เพื่อเอื้อต่อความสามารถของแต่ละบุคคล สอดคล้องกับความถนัดและความสนใจ เพื่อให้การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ และเป็นการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ โดยจะต้องจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น มีนิสัยรักการเรียนรู้และเกิดการใฝ่รู้ ใฝ่เรียนอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ซึ่งจากข้อค้นพบในการวิจัย เมื่อใช้การสอนแบบสรรคนิยมแล้วย่อมส่งผลให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาและการจัดกระบวนการเรียนการสอน จากการศึกษาวิจัยต้องจัดให้ผู้เรียนได้รับความรู้ ประสบการณ์หลากหลาย สอดคล้องกับ ชนาธิป พรกุล (2543 : 68) ที่กล่าวไว้ว่า ผู้สอนต้องจัดกิจกรรม การเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ที่หลากหลายในการใช้ความคิด จากแหล่งความรู้ต่างๆ ได้แก่ ความรู้ที่เกิดจากการที่ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ และความรู้ที่ได้จากการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียน ซึ่ง วัฒนาพร กระจับทุกข์ (2542 :16) กล่าวไว้ว่า การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง ผู้สอนไม่อาจยืนหน้าชั้นและบรรยายความรู้ แต่ผู้สอนต้องใช้อุปกรณ์หรือกิจกรรมให้ผู้เรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการใช้และมีปฏิสัมพันธ์

ทางสังคม กิจกรรมที่ทำให้ทำผู้เรียนต้องสังเกต รวบรวมข้อมูลตั้งสมมติฐาน และทำการทดสอบโดยร่วมมือทำงานกับผู้อื่นและมีการศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ผู้เรียนจะถูกฝึกให้เป็นคนมีเป้าหมายและมีบทบาทในการเรียนรู้ของตน รวมถึงมีความสนใจในสิ่งที่เรียน

7. กลยุทธ์ด้านสภาพแวดล้อม

การพัฒนาสภาพแวดล้อมในสถาบันให้เอื้อต่อการเรียนการสอนแบบสรรคนิยม ต้องจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนให้ ส่งเสริมการเรียนรู้ เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน รวมทั้งชั้นเรียนเป็นที่ซึ่งผู้สอน ผู้เรียนและผู้เกี่ยวข้องมีปฏิสัมพันธ์กัน ชั้นเรียนจึงมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้เรียนเป็นอย่างมาก การจัดสภาพแวดล้อมที่ดีจะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ พันธุ์ศักดิ์ พลสารรัมย์ และวัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2543 : 88) ที่วิจัยพบว่า สถาบันอุดมศึกษาจะต้องมีการจัดการด้านสภาพแวดล้อมภายในสถาบัน ซึ่งจะเอื้อต่อการปฏิรูปการเรียนรู้ เช่น ห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ และศูนย์พัฒนาการสอน ศูนย์ผลิตสื่อ อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น การจัดการด้านสภาพแวดล้อมที่ดีจะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ดีขึ้น และยังเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนสร้างนิสัยในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ ชนาธิป พรกุล (2543:279-281) ที่กล่าวว่า สภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ยังหมายถึงบรรยากาศที่ผู้เรียนรู้สึกมีความสุข รู้สึกดีต่อเพื่อนและกลุ่ม มีโครงสร้างและกระบวนการเป็นที่พอใจของผู้เรียน ผู้เรียนได้ทำงานทางวิชาการร่วมกับผู้สอนและเพื่อน เป็นสถานที่ซึ่งก่อให้เกิดทักษะทางสังคม บรรยากาศในชั้นเรียน มีลักษณะเป็นนามธรรม ซึ่งกลยุทธ์ที่นำเสนอในการสอนแบบสรรคนิยมตรงกับ ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2541) ที่กล่าวว่า หลักสำคัญอย่างหนึ่งในการจัดการเรียนการสอนแบบสรรคนิยม คือการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสัมผัสและแลกเปลี่ยนความรู้กับสมาชิกในกลุ่ม บรรยากาศและสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนที่ดีเป็นสิ่งสำคัญในการทำให้เกิดกระบวนการที่เอื้อต่อการเรียนรู้ร่วมกันของผู้เรียน ประกอบด้วย การมีทางเลือก การมีความหลากหลาย และการมีความเป็นกันเอง

ดังนั้นการสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ จึงเป็นการจัดสถานที่ให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อตนเองและเพื่อน เพื่อให้เกิดแรงจูงใจและการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ การสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ได้แก่ การส่งเสริมแรงจูงใจในการเรียนรู้ อำนวยความสะดวกให้กลุ่มมีพัฒนาการ และช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้วิธีทำงานกลุ่ม การยอมรับซึ่งกันและกัน ส่งเสริมการอภิปรายทั้งชั้น การสื่อสารอาจเป็นตัวแปรสำคัญที่สุดของการสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ การอภิปรายทั้งชั้นทำให้เกิดมาตรฐานหรือข้อตกลงของชั้นเรียน

3. ผลการทดลองกลยุทธ์การเรียนการสอนแบบสรรคนิยมของสถาบันอุดมศึกษา

ผลการทดลองใช้กลยุทธ์การจัดระบบการเรียนการสอนแบบสรรคนิยม เป็นผลจากการนำกลยุทธ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปทดลองใช้ในการเรียนการสอนแบบสรรคนิยมกับนักศึกษา เพื่อประเมินสัมฤทธิ์ผลของกลยุทธ์การจัดระบบการเรียนการสอนแบบสรรคนิยมของสถาบันอุดมศึกษาไทย ดังนี้

3.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า นักศึกษาที่ได้เรียนตามกลยุทธ์การเรียนการสอนแบบสรรคนิยมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นันทกา พิงเกษม (2543:70) ที่พบว่า ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ของนักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมตามแนวคิดคอนสตรัคชันนิสต์ มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด และผลการวิจัยของ ประวีณา นิลนวล (2541 : 69) พบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนตามรูปแบบการสอนตามกรอบแนวคิดผู้เรียนสร้างความรู้เอง มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครู และจากการวิจัยของ สุชิน เพ็ชรภักดิ์ (2544) เกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญาในประเทศไทย ซึ่งเป็นการวิจัยองค์ความรู้และสรุปผลการวิจัยในโครงการทดลองการใช้กระบวนการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญาในการปฏิรูปการเรียนรู้กับผู้เรียนทั้งการศึกษาในระบบ นอกระบบและตามอัธยาศัย ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญา มีกระบวนการที่สอดคล้องกับแนวการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่ถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด นั่นคือ เน้นให้ผู้เรียนรู้วิธีเรียนรู้ รู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ใฝ่รู้ และที่สำคัญคือ สามารถใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ได้อย่างคล่องแคล่ว ซึ่งเป็นสมรรถนะที่จำเป็นของคนไทยยุคใหม่ และเครื่องมือต่างๆ ที่สร้างขึ้นโดยอาศัยพื้นฐานทฤษฎีนี้ สามารถนำไปใช้ได้ผลกับนักเรียน เยาวชน จนไปถึงนักศึกษามหาวิทยาลัย ซึ่งรูปแบบการดำเนินงานในแต่ละกลุ่มเป้าหมายจะมีลักษณะที่แตกต่างกัน มีการวางแผนและการจัดการที่ยืดหยุ่น ปรับเปลี่ยนไปตามประสบการณ์การเรียนรู้ที่เพิ่มขึ้น ดังนั้นทฤษฎีสรรคนิยมจึงเน้นความสำคัญของกระบวนการในการสร้างความรู้ของผู้เรียน

ส่วนในการประเมินผลการใช้ข้อสอบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อสอบแบบแบบเลือกตอบที่มุ่งถามความรู้ในเนื้อหาวิชา เป็นวิธีการประเมินผลการเรียนที่ถือเป็นส่วนหนึ่งของการประเมิน การประเมินผลการเรียนแบบสรรคนิยมจึงควรมีลักษณะต่อเนื่อง ประเมินวิธีการทำงานและผลงานของผู้เรียน ประกอบกับการใช้แบบทดสอบ ผู้สอนอาจใช้การสังเกต การมีปฏิสัมพันธ์ของผู้เรียนกับคนอื่น การร่วมมือในการทำงานกับคนอื่น การแสดงออกของผู้เรียน การสื่อความหมายกับคนอื่น คุณภาพของงานหรือการสนทนากับผู้เรียน และจะต้องมุ่งเน้นความเข้าใจในปรากฏการณ์ที่เป็นจริงในชีวิต

และความสามารถในการนำความรู้ไปใช้ในการอธิบายปรากฏการณ์ต่างๆ หรือใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ ดังนั้นการทดลองกลยุทธ์การเรียนการสอนแบบสรรคนิยมของสถาบันอุดมศึกษา จึงมีกลยุทธ์ที่สอดคล้องกับผลการวิจัยดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ทำให้นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

3.2 ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สรุปเหตุผลและแก้ปัญหา พบว่า นักศึกษาที่ได้เรียนตามกลยุทธ์การเรียนการสอนแบบสรรคนิยม มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สรุปเหตุผลและแก้ปัญหา หลังเรียนสูงกว่าความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สรุปเหตุผลและแก้ปัญหา ก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ.05 ซึ่งจากการจัดการเรียนการสอนตามแนวทฤษฎีสรรคนิยม ต้องให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้ด้วยตนเองในสภาพการณ์ที่เป็นจริงของชีวิต สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543:69) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้สอนมีบทบาทส่งเสริมกระตุ้นให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ถึงกระบวนการต่างๆ ที่จะทำให้เกิดเป็นผลของการเรียนรู้ของตนเอง รู้จักการจัดลำดับขั้นตอนหรือการวางแผนที่ดีในการแสวงหาความรู้ มีการปฏิบัติตามลำดับขั้นตอน ปรับปรุงและแก้ไข อย่างเหมาะสม เพื่อบรรลุผลได้ คำตอบหรือผลงานที่น่าพอใจ การที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง จะช่วยให้มีความเชื่อมั่นในตัวเอง พึ่งตนเองได้ จนสามารถประยุกต์นำความรู้ที่มีอยู่ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่นเดียวกับ สุชิน เพ็ชรรักษ์ (2544 : 31-40) ได้กล่าวถึง การจัดการกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีสรรคนิยม มีหลักสำคัญประการหนึ่งคือ การวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้ของตนเอง แม้ผู้เรียนจะเรียนรู้ได้จากการลองผิดลองถูกไปจนกว่าจะพบวิธีที่ถูกต้องก็ตาม ซึ่งเป็นกระบวนการที่ต้องใช้เวลามาก การที่จะเรียนรู้ได้มากขึ้นและรวดเร็วขึ้น นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ดวงจันทร์ เดี่ยววิไล (2544) ซึ่งศึกษาวิจัยในโครงการพัฒนาการเรียนการสอนโดยใช้แนวคิดการจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบสรรคนิยม พบว่า การจัดการเรียนการสอนแบบสรรคนิยม เป็นทางเลือกหนึ่งของการจัดการเรียนการสอนที่จะช่วยให้ผู้สอนและผู้เรียนมีความเข้าใจกระบวนการเรียนรู้มากขึ้น ผู้เรียนได้ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง รู้จักคิดวิเคราะห์ สามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

สรุปได้ว่ากลยุทธ์การจัดการเรียนการสอนแบบสรรคนิยมของสถาบันอุดมศึกษาไทย เป็นกลยุทธ์ที่นำไปใช้ได้อย่างได้ผล สอดคล้องกับทฤษฎีและผลการวิจัยดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ทำให้นักศึกษามีความสามารถในการคิดวิเคราะห์สรุปเหตุผลและแก้ปัญหา หลังเรียนดีกว่าความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สรุปเหตุผลและแก้ปัญหา ก่อนเรียน

3.3 สัมพันธภาพระหว่างบุคคล

3.3.1 ระดับการยอมรับซึ่งกันและกัน พบว่า นักศึกษาที่ได้เรียนตามกลยุทธ์การจัดการเรียนการสอนแบบสรรคนิยมมีการยอมรับซึ่งกันและกันหลังเรียนสูงกว่าการยอมรับซึ่งกันและกันก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งสุชิน เพ็ชรรัช (2544 : 31-40) ได้กล่าวถึง การจัดการกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีสรรคนิยม มีหลักสำคัญประการหนึ่งคือ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในสภาพที่อบอุ่นและเป็นมิตร การยอมรับซึ่งกันและกัน การกระตุ้นให้เกิดการพูดคุยถึงกระบวนการคิด การแก้ไขข้อผิดพลาดที่พบ เป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้เรียนยอมรับข้อผิดพลาดของตนและนำมาเปิดเผยได้ พุคคุยกันได้อย่างตรงไปตรงมา ไม่ต้องเกรงจะถูกตำหนิหรือล้อเลียน

นอกจากนั้นแล้วการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ยังช่วยทำให้ผู้เรียนที่มีความถนัดมีความสามารถแตกต่างกัน สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างกลมกลืน เนื่องจากมีโอกาสพัฒนาภาษาที่ใช้สำหรับกล่าวถึงกระบวนการคิด ให้สามารถทำความเข้าใจร่วมกันได้ และสามารถนำความรู้ที่แต่ละคนมีอยู่มาจัดเสียใหม่ให้อยู่ในลักษณะภาษาที่สื่อความเข้าใจกันได้ และจากการวิจัยของ ดวงจันทร์ เตียววิไล (2544) ทำการศึกษาวิจัยในโครงการพัฒนาการเรียนการสอนโดยใช้แนวคิดการจัดการกระบวนการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญา พบว่า การจัดการเรียนการสอนแบบสรรคนิยมทำให้มีปฏิสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้สอนและผู้เรียนด้วยตนเอง มีการยอมรับซึ่งกันและกัน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของกรมการศึกษานอกโรงเรียน (2544) ได้ศึกษาวิจัย การดำเนินงานพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคชันนิซึมในโครงการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ พบว่าผู้เรียนรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นและยอมรับมติของกลุ่ม

สรุปได้ว่ากลยุทธ์การเรียนการสอนแบบสรรคนิยมของสถาบันอุดมศึกษาไทย เป็นกลยุทธ์ที่นำไปใช้อย่างได้ผล สอดคล้องกับทฤษฎีและผลการวิจัยดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ทำให้นักศึกษามีการยอมรับซึ่งกันและกันหลังเรียนดีกว่า การยอมรับซึ่งกันและกันก่อนเรียน

3.3.2 พฤติกรรมการสื่อสาร พบว่า นักศึกษาที่ได้เรียนตามกลยุทธ์การจัดการเรียนการสอนแบบสรรคนิยมก่อนเรียน มีลักษณะการสื่อสารแบบทางเดียว ร้อยละ 40 และมีลักษณะการสื่อสารแบบสองทาง ร้อยละ 60 และหลังเรียนมีลักษณะการสื่อสารแบบสองทาง ร้อยละ 100 และนักศึกษาที่ได้เรียนตามกลยุทธ์การจัดการระบบการเรียนการสอนแบบสรรคนิยมมีพฤติกรรมการสื่อสารหลังเรียนสูงกว่าพฤติกรรมการสื่อสารก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ทั้งนี้เป็นเพราะการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีสรรคนิยมทำให้ผู้เรียนเป็นคนกล้าแสดงออก กล้าพูด กล้านำเสนอผลงานให้คนอื่น ได้รู้เรื่องที่ตนทำขึ้น รู้จักซักถามเพื่อน สิ่งเหล่านี้จะสร้างสมทักษะในการสื่อสาร ซึ่งสอดคล้องกับจอห์นสันและจอห์นสัน (Johnson and Johnson, 1997) ที่กล่าวไว้ว่า การสื่อสารแบบสองทาง เป็นการสื่อสารที่ก่อให้เกิดความเข้าใจในสิ่งที่สมาชิกกลุ่มแต่ละคนเสนอ เมื่อสงสัยในสิ่งใดก็มีการถามและ

ตอบเพื่อให้เกิดความกระจ่างชัด ทำให้นักศึกษามีพัฒนาการที่ดีในด้านลักษณะการสื่อสาร ส่วนในด้านพฤติกรรมสื่อสาร คะแนนเฉลี่ยที่ได้แสดงว่า นักศึกษาที่ได้เรียนตามกลยุทธ์การจัดการเรียนการสอนแบบสรรคินิยมมีพฤติกรรมสื่อสารหลังเรียนสูงกว่าพฤติกรรมสื่อสารก่อนเรียน และเป็นการสื่อสารสองทาง จึงสามารถยืนยันพัฒนาการด้านการสื่อสารของนักศึกษาได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัย ของ สัมพันธ์ วงษ์ดี (2544) ที่พบว่า การเรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนแบบร่วมมือในรายวิชาพื้นฐานคณิต นาฏศิลป์และการละครเพื่อพัฒนาสัมพันธภาพของนักศึกษา สามารถพัฒนาทักษะการสื่อสารและพฤติกรรมสื่อสารของนักศึกษา

สรุปได้ว่ากลยุทธ์การเรียนการสอนแบบสรรคินิยมของสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งมีกลวิธีที่สอดคล้องกับทฤษฎีและผลการวิจัยดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ทำให้นักศึกษามีพฤติกรรมสื่อสารหลังเรียนดีกว่าพฤติกรรมสื่อสารก่อนเรียน

3.4 ความคิดเห็นของนักศึกษา ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนแบบสรรคินิยมของสถาบันอุดมศึกษาไทย พบว่าโดยเฉลี่ยนักศึกษามีความคิดเห็นว่า พฤติกรรมการเรียน การสอนทั้งด้านการจัดสภาพการเรียนการสอน ด้านวิธีการเรียนการสอน และด้านบทบาทของอาจารย์ผู้สอน อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ การวิจัยของ CSL (The National Research Center on Student Learning) (Glaser and Resnick, 1991) ที่ได้ศึกษารวบรวมผลงานวิจัย พบว่า วิธีการเรียนการสอนที่จะกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนคือ ถามในสิ่งที่ผู้เรียนจะเรียนรู้ สร้างแนวทางใหม่ในการแก้ปัญหาเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับสารสนเทศที่ผู้เรียนมีอยู่แล้วและให้ผู้เรียนได้มีโอกาสในการประยุกต์ความรู้และทักษะในสถานการณ์ใหม่ ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับเป้าหมายของการจัดการศึกษา และสอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียนนั้น จึงมีแนวโน้มที่จะเน้นความสำคัญในการเรียนรู้ของผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้สร้างความรู้ด้วยตนเอง ทฤษฎีสรรคินิยมจึงได้รับความสนใจที่จะนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เป็นจริงให้กับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเห็นความเกี่ยวข้องของสิ่งแวดล้อมรอบตัวกับชีวิตของตนเอง เข้าใจสภาพแวดล้อมนั้นแล้วสร้างเป็นความรู้ขึ้น และสามารถนำความรู้นั้นไปใช้ในการดำรงชีวิตที่เป็นจริงของผู้เรียนในอนาคต

ในการจัดการเรียนการสอน ผู้สอนต้องจัดให้ผู้เรียนได้มีโอกาสในการทำงานร่วมกับคนอื่น ได้แลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจระหว่างกันและกัน สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 : 69) ที่กล่าวว่า ผู้สอนจะทำหน้าที่ช่วยเหลือผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้จากกลุ่มเพื่อน ได้พูดคุยปรึกษาหารือ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น วางแผนการทำงานร่วมกัน จึงทำให้ได้เรียนรู้และปรับพฤติกรรมของตนให้สามารถทำงานร่วมกับคนอื่นที่จะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน

การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความรู้ความเข้าใจของตนเอง ผู้เรียนแต่ละคนมีความรู้และประสบการณ์เดิมที่แตกต่างกัน และในสภาพการณ์เดียวกัน ผู้เรียนแต่ละคนอาจสร้างความรู้ความเข้าใจความเข้าใจได้ไม่เหมือนกันหรือไม่เท่ากัน ขึ้นอยู่กับศักยภาพของแต่ละบุคคล บางคนอาจมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเพียงบางส่วน บางคนอาจมีความรู้ความเข้าใจที่ยังไม่สมบูรณ์ การให้โอกาสกับผู้เรียนในการแสดงความรู้ความเข้าใจของตน หรืออธิบายความหมายของความรู้ความเข้าใจนั้นและรับรู้ความรู้ความเข้าใจของคนอื่น จะทำให้ผู้เรียนได้มีโอกาสประเมินความรู้และความเข้าใจของตนเองว่าถูกต้องสมบูรณ์ หรือมีเหตุผลเพียงพอหรือไม่ และจะปรับความรู้ความเข้าใจของตนให้สมเหตุสมผลได้อย่างไร สอดคล้องกับ สุชิน เพ็ชรรัช (2544:246-248) ที่กล่าวไว้ว่าการสะท้อนคิด เป็นขั้นตอนที่สำคัญของกระบวนการเรียนรู้ตามแนวสตรัคนิยม เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้สิ่งที่ผู้เรียนไปศึกษาหรือค้นคว้ามา ขณะที่ผู้นำเสนอ ผู้เรียนคนอื่นต้องตั้งใจฟังและคิดวิเคราะห์ตาม ให้ข้อเสนอแนะหรือซักถามให้เกิดความชัดเจนยิ่งขึ้น โดยผู้สอนคอยกระตุ้นซักถามให้เกิดการคิดวิเคราะห์ตามหรือให้ข้อคิดเห็น ซึ่งลักษณะเช่นนี้เป็นการต่อยอดความรู้ช่วยให้เกิดการปรับปรุงงานให้ดีขึ้น

ในการจัดการเรียนการสอนผู้สอนควรทำหน้าที่เหมือนผู้ฝึกสอนหรือผู้อำนวยการสอน ในการเรียนรู้มากกว่าเป็นผู้บอกความรู้ ผู้สอนจะทำหน้าที่เป็นผู้แนะนำและจัดหาแหล่งข้อมูลแนะนำวิธีการที่จะได้มาซึ่งข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการสร้างความรู้ของผู้เรียน จัดการเรียนการสอนที่จะให้ผู้เรียนได้แสดงความรู้ความเข้าใจของตนและได้มีโอกาสในการปรับเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจของตน (Richardson, 1994; Boyer and Semrau, 1995) ในกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้สอนอาจใช้วิธีการสอนต่างๆ ที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และสร้างความรู้ใหม่ได้ ผู้สอนควรใช้วิธีการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Watts, 1991) และการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง (Richardson, 1994) จากกิจกรรมที่เป็นจริง (Boyer and Semrau, 1995) ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนสร้างความรู้ได้ดี ผู้สอนอาจให้ผู้เรียนเรียนรู้โดยใช้ประสาทสัมผัสหาข้อเท็จจริงของสิ่งต่างๆ ทำการทดลองด้วยเครื่องมือหรือของเล่น ใช้สื่อ โสตทัศนูปกรณ์ การแสดงบทบาทการปฏิบัติภาคสนาม การสืบค้นข้อมูลในห้องสมุดหรือใช้คอมพิวเตอร์

สำหรับการประเมินผลด้วยการใช้ข้อสอบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อสอบแบบแบบเลือกตอบที่มุ่งถามความรู้ในเนื้อหาวิชา เป็นวิธีการประเมินผลการเรียนที่ถือเป็นส่วนหนึ่งของการประเมินเท่านั้น การประเมินผลการเรียนควรมีลักษณะต่อเนื่อง ประเมินวิธีการทำงานและผลงานของผู้เรียน ประกอบกับการใช้แบบทดสอบด้วย ทั้งนี้ผู้สอนอาจใช้การสังเกต การมีปฏิสัมพันธ์ของผู้เรียนกับคนอื่น การร่วมมือในการทำงานกับคนอื่น การแสดงออกของผู้เรียน การสื่อความหมายกับคนอื่น คุณภาพของงานหรือการสนทนากับผู้เรียนเป็นต้น การประเมินผลจากการทดสอบ จะต้องมุ่งเน้น

ความสามารถในการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของกรมการศึกษานอกโรงเรียน (2544 : 205) ที่พบว่า ผู้สอนจำเป็นต้องหาวิธีประเมินผู้เรียนในหลายๆแบบเพื่อให้เกิดข้อสรุปที่ชัดเจน การวัดและประเมินผลควรเน้นเชิงคุณภาพมากกว่าปริมาณ รวมถึงพฤติกรรมที่แสดงออก

สรุปได้ว่าการจัดการเรียนการสอนแบบสรรคนิยม มีกระบวนการที่สอดคล้องกับแนวทางการศึกษาดำเนินการตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่ถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดเป็นทางเลือกหนึ่งของการจัดการเรียนการสอนที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง มีปฏิสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้สอนและผู้เรียนด้วยกันเอง รู้จักการทำงานเป็นทีม ทำงานอย่างเป็นระบบ รู้จักคิดวิเคราะห์ สามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย การพัฒนากลยุทธ์การจัดการระบบการเรียนการสอนแบบสรรคนิยมของสถาบันอุดมศึกษาไทย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้

1.1. เนื่องจากกลยุทธ์และแนวการปฏิบัติที่ได้จากการวิจัย เป็นแนวทางเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติให้บังเกิดผลเป็นรูปธรรม ผู้บริหารจึงควรกำหนดนโยบาย จัดตั้งหน่วยงานที่ทำหน้าที่รับผิดชอบประสานงานและส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนแบบสรรคนิยมในสถาบัน

1.2 กลยุทธ์และแนวการปฏิบัติในแต่ละด้านมีความหลากหลาย มีกิจกรรมที่สามารถนำไปปฏิบัติได้ ควรต้องสร้างความเข้าใจกับอาจารย์ในสถาบัน เพื่อให้ทุกคนมองเห็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนแบบสรรคนิยมให้เกิดขึ้นในสถาบันอย่างเป็นรูปธรรม นำไปทดลองใช้ด้วยตนเอง และกำหนดรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบสรรคนิยมของตนเอง

1.3 สถาบันอุดมศึกษา ควรนำแนวคิดการจัดการระบบการเรียนรู้อแบบสรรคนิยมไปใช้ควบคู่กับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษา เพื่อที่จะทำให้อาจารย์และนักศึกษาได้มีประสบการณ์ตรงจากการลงไปสอน วิจัยและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในสถานประกอบการที่นักศึกษาได้ลงไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

1.4 แนวการปฏิบัติตามกลยุทธ์การจัดการระบบการเรียนการสอนแบบสรรคนิยมของสถาบันจะได้ผลเพียงใดย่อมขึ้นอยู่กับการพัฒนาในทุกด้าน หากพัฒนาเทคโนโลยีมากเพียงใด แต่ผู้สอน ผู้เรียน ผู้บริหาร และผู้เกี่ยวข้องไม่พัฒนา ย่อมไม่เกิดประโยชน์อย่างแน่นอน การใช้คอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือ ต้องรู้จักวิธีใช้ เลือกใช้ และไม่ถูกรอบงำ ที่สำคัญควรเลือกใช้สื่อที่หลากหลายไม่ใช่เพียงคอมพิวเตอร์

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเพื่อติดตามพัฒนาการของผู้เรียน การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนของอาจารย์ ในระดับอุดมศึกษาในลักษณะการวิจัยเชิงคุณภาพ และการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

2.2 ควรมีการศึกษาผลการสอนตามแนวสรรคนิยมกับตัวแปรอื่นๆ เช่น ความคิดสร้างสรรค์ เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการพิจารณาปรับปรุงระบบการเรียนการสอนให้พัฒนายิ่งขึ้น

2.3 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบของหลักสูตรที่ส่งเสริมการสอนแบบสรรคนิยม โดยเฉพาะหลักสูตรการพัฒนานักศึกษา ที่จะออกไปเป็นผู้สอนในสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ ให้มีความเข้าใจ และสามารถปฏิบัติตามกรอบของสรรคนิยมได้เป็นอย่างดี